

Varde Kommune

Naturparkplan

Varde Kommune 2013

INDHOLDSFORTEGNELSE

INDLEDNING	4	FORMIDLING	30
Baggrund.....	4	Naturformidling.....	30
Tæt samspil.....	4	Kulturhistorisk formidling.....	30
Formål.....	4	Målsætning for formidling i og af Naturpark Vesterhavet.....	31
Vision for Naturpark Vesterhavet.....	4	TURISME	32
Geografisk afgrænsning af Naturpark Vesterhavet.....	4	Beskrivelse af den eksisterende turisme i naturparken.....	32
I forlængelse af Nationalpark Vadehavet.....	6	Fremme af turisme og plan for udvikling af turisme i samspil med naturparkens øvrige formål samt i samarbejde med turismeaktører i og uden for naturparken.....	33
Naturpark Vesterhavets lovmæssige forhold.....	7	Målsætning for at styrke turismen.....	35
NATUR	8	ERHVERV	36
Natur på internationalt niveau.....	8	Beskrivelse af de primære erhverv i Naturpark Vesterhavet.....	36
Naturparkens vigtigste naturværdier.....	9	Skovdrift.....	36
Vesterhavet og kystlandskabet.....	10	Landbruget.....	36
Fuglelivet.....	14	Restaurationer.....	37
Dyrelivet.....	14	Kunsthåndværk og specialiteter.....	38
Plantelivet.....	15	Forsvaret.....	38
Beskyttelse på internationalt niveau.....	16	Turismeerhverv.....	39
KULTURHISTORIE	18	Øvrige erhverv.....	39
Fortidsminder.....	18		
Middelalder og Renæssance.....	19		
Livet i 1800-tallet.....	20		
Starten af 1900-tallet.....	21		
Besættelsestiden og efterkrigstiden frem til 1949.....	22		
Den nuværende kulturhistorie.....	22		
Målsætning.....	23		
FRILUFTSLIV	24		
Strandene.....	24		
Vandre- og motionsstier.....	25		
Cykelruter.....	26		
Nordsøruten.....	26		
På hesteryg.....	26		
Sportskonkurrencer.....	26		
Bilture.....	27		
Udsigtssteder.....	27		
Naturobservationer.....	27		
Aktiviteter for børn.....	27		
Bålpladser, legepladser og primitiv overnatning.....	28		
Jagt og fiskeri.....	28		
Sektionering.....	29		

INDLEDNING

Baggrund

Varde Kommune blev for tre år siden udvalgt af Friluftsrådet til at deltage i samarbejdet om en mærkningsordning, der ville gøre sig gældende for danske naturparker. Naturparkprojektet omfatter både naturbeskyttelse, formidling, erhverv, kulturarv og turisme. Alle emner bliver nærmere beskrevet i naturparkplanen og langsigtede samt kortsigtede målsætninger bliver afklaret. Varde Kommune har sammen med naturparkrådet, som er bredt repræsenteret af foreninger, erhverv og andre organisationer i naturparkområdet, udarbejdet denne naturparkplan. Formålet er at afgrænse det fysiske område og at opfylde visionen for Naturpark Vesterhavet.

Tæt samspil

Naturpark Vesterhavet er skabt i et tæt samspil mellem naturparkrådet, de lokale udviklingsråd, Varde Kommune, Forsvaret, Naturstyrelsen og formidlings- og friluftorganisationer.

Samarbejdet mellem aktørerne er afgørende for, hvordan naturparken fremtidigt vil udvikle sig. Det er vigtigt, at naturparken forbliver et sted, hvor der er mange

forskellige aktiviteter, men der skal også være plads til ro og fordybelse, ligesom der også skal tages hensyn til naturen.

Formål

Skarpere på formål og vision: Natur- og kulturhistorie er omdrejningspunkt. Hovedformål er udvikling af naturen, mens midlet er samarbejdet. Naturpark Vesterhavets formål er at fremme samspillet mellem områdets lodsejere og øvrige interessenter. I samarbejdet mellem lodsejerne kan der tilbydes en bredere vifte af oplevelser og aktiviteter til naturparkområdets besøgende.

Endvidere er formålet med naturparken at understøtte eksisterende og ny formidling af områdets natur- og kulturværdier med fokus på sårbare naturtyper og beskyttelse af kulturarven.

Vision for Naturpark Vesterhavet

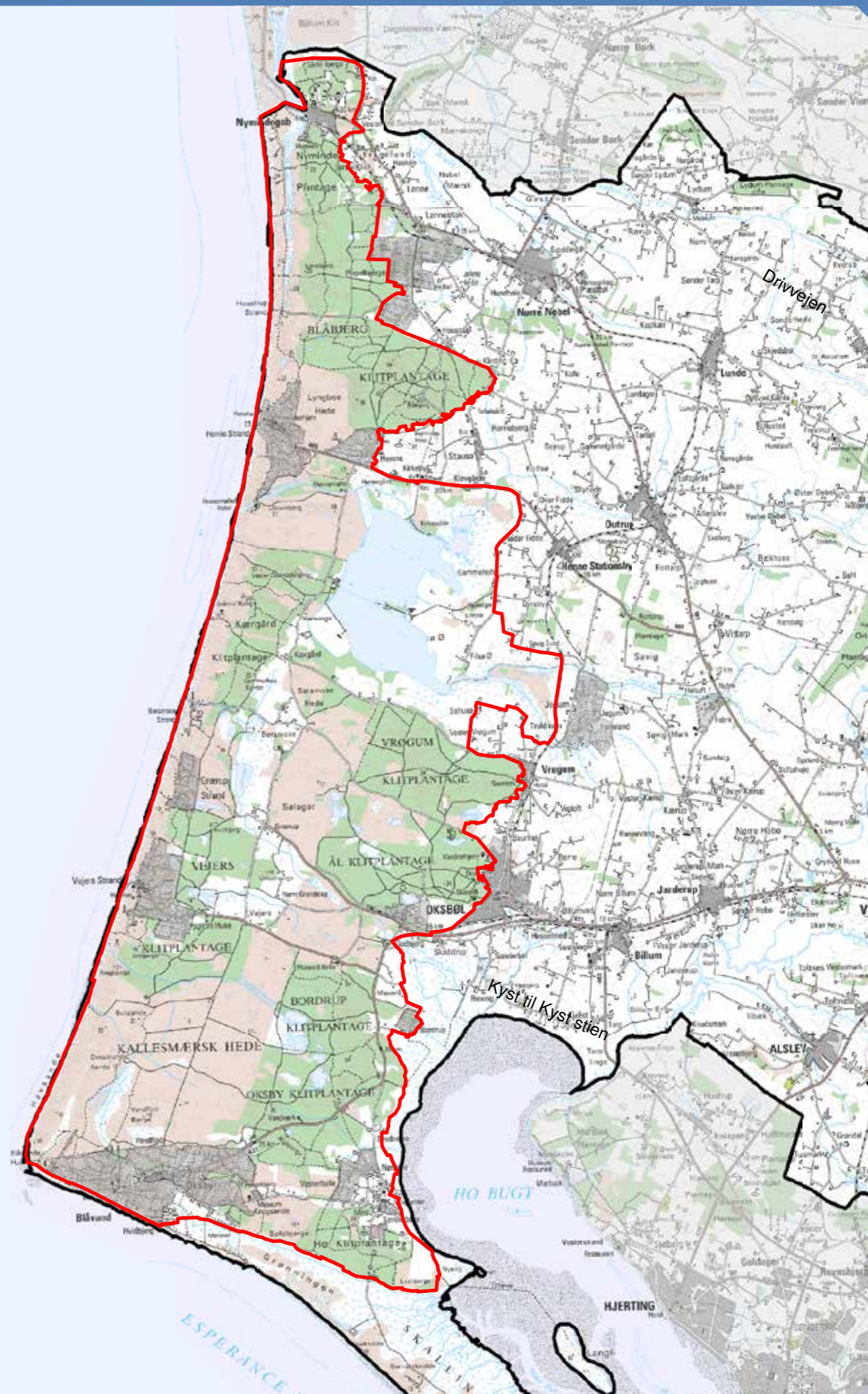
Naturpark Vesterhavet vil understøtte formidling, koordinering og udvikling af områdets natur- og kulturværdier. Naturparken tilbyder i samspil med lodsejerne oplevelse og naturlig aktivitet til stor glæde for både lokale og turister.

Geografisk afgrænsning af Naturpark Vesterhavet

Naturpark Vesterhavet dækker et område på 22.526 hektar. Naturparken ligger mellem Nationalpark Vadehavet ved Blåvandshuk og kommunegrænsen til Ringkøbing-Skjern Kommune lige nord for Nymindegab. Naturparkens kystnære landskab strækker sig dermed cirka 30 kilometer langs kysten og op til ni kilometer ind i landet og er således sammensat af nogle egns karakteristiske naturtyper med et rigt og afvekslende dyre- og planteliv samt mange muligheder for friluftsliv.

Naturparkens vestlige grænse er Vesterhavet, der er kendt som en afvekslende og barsk, men smuk natur. Den kystnære del af Nordsøen i Danmark betegnes som Vesterhavet. Den danske kystlinje varierer fra Nordsøens øvrige kystlinjer med brede sandstrande og et varierende klitlandskab.

Kort over Naturpark Vesterhavet

I forlængelse af Nationalpark Vadehavet

Naturpark Vesterhavet ligger i umiddelbar forlængelse af Nationalpark Vadehavet. Nationalpark Vadehavet er et af verdens mest værdifulde tidevandsområder. Og for en lang række vandfuglearter er Vadehavet både den vigtigste rasteplass og det vigtigste overvintringsområde i Europa.

Flere end 10 millioner vandfugle passerer hvert år Vadehavet under trækket. Vadehavet strækker sig over cirka 500 kilometer fra Blåvandshuk i Danmark til Den Helder i Holland og dækker omkring 9.000 km² marsk, tidevandsflader, dyb, højsande, sandstrande og klitter. En kæde af øer adskiller selve Vadehavet fra Nordsøen. Den danske del af Vadehavet strækker sig fra Blåvandshuk til den dansk/tyske grænse.

Drifts- og plejeplaner

Forsvaret og Naturstyrelsen har udarbejdet drift- og plejeplaner for deres egne arealer. Du kan se de respektive planer her for deres arealer i naturparkområdet http://forsvaret.dk/FBE/naturForvaltning/Forsvaretoognaturen/skyde_oevelsestr/Pages/default.aspx og <http://www.naturstyrelsen.dk/Naturbeskyttelse/Skov/Statsskovene/Drift/Driftsplan/Blaavandshuk/>

Målsætningerne for Naturpark Vesterhavet er på et overordnet niveau, mens lodsejernes drift- og plejeplaner er udførligt beskrevet for den enkelte lodsejers arealer.

Naturpark Vesterhavets lovmæssige forhold

Naturpark Vesterhavets indhold og realisering er baseret på frivillighed, aktiv involvering af borgere, herunder lodsejere, interesse- og erhvervsorganisationer, samt engagement i Varde Kommune og i lokalbefolkningen i øvrigt. Naturparker etableres formelt via kommuneplanlægningen og har dermed et indirekte lovmæssigt grundlag.

Det er vigtigt at understrege, at naturparkens grænser kun er ment som en foranstaltning, der hjælper planlægning og formidling af området. Naturparken lægger ikke yderligere begrænsninger på arealanvendelsen end, hvad der foreskrives med fredninger, vildtreservatet, Natura 2000-udpegningen samt de mere generelle bestemmelser i lovene om skove, naturbeskyttelse og planlægning.

Målsætninger for Naturpark Vesterhavet

- At styrke mulighederne for friluftsliv og natur- og kulturoplevelser
- At beskytte sårbare naturområder mod slidtage, forstyrrende færdsel og ophold
- At sikre og bevare de mest væsentlige naturtyper mod tilbagegang
- At etablere et netværk for at sikre, at samarbejdet om natur-/kulturbeskyttelse og formidling går i harmoni med hinanden
- At formidle naturparkens store potentiale i forhold til natur, kultur og oplevelser ved at skabe en alsidig platform for formidling
- At sikre en udvikling, der understøtter en øget lokal stolthed og brandingværdien af naturparken og dens produkter
- At sikre lokal opbakning til naturparken
- At bevare og tydeliggøre naturparkens store natur-, kultur- og landskabsværdier
- At sikre en helhedsplanlægning for udbygning af naturparkens infrastruktur, landskabskvalitet og koordinering af publikumsinteresser i respekt for områdets store bevaringsinteresser
- At udvikle et naturparkpartnerskab for interesserede erhvervsdrivende, foreninger og formidlere i Naturpark Vesterhavet
- At naturparken understøtter Varde Kommunes Planstrategi 2013, der har fokus på sundhed og renhed
- At naturparken støtter og inspirerer ejerne i forvaltningen af naturarealerne og styrker samarbejdet mellem lodsejere
- At naturparken bruges aktivt i Varde Kommunes turismestrategi
- At styrke og synliggøre forskning i naturparkområdet

NATUR

Natur på internationalt niveau

Størstedelen af Naturpark Vesterhavet er omfattet af Natura 2000. Natura 2000 er et netværk af nogle særlige områder, som er udpeget til at være beskyttede naturområder for EU's medlemslande. Udpegningen af områderne i Naturpark Vesterhavet skyldes de helt særlige kyst- og klitnaturtyper langs kysten og de store bestande af både træk- og ynglefugle. Fuglene ses især omkring Blåvandshuk og ved Filsø. Desuden regner man med, at naturgenopretningsprojektet af Filsø på sigt vil forbedre forholdene for fugle- og plantelivet, men også for kronedyret og odderen.

Natura 2000-handleplaner

I samarbejde udarbejder Naturstyrelsen, Forsvaret og Varde Kommune Natura 2000-handleplaner for tre geografiske områder inden for Naturpark Vesterhavet. Områderne er Kallesmærsk Hede (plan nr. 84), Blåbjerg Egekrat (plan nr. 83) og Nymindestrømmen (plan nr. 69). Natura 2000-planerne beskriver områdets naturværdier samt de langsigtede og kortsigtede målsætninger for udviklingen af naturværdierne i området. Det sker for at opfylde de internationale forpligtelser for at sikre områdets naturværdier. Planernes hovedkonturer er fremhævet nedenfor, og planerne kan læses i deres fulde længde på kommunens hjemmeside www.vardekommune.dk.

Naturparkens vigtigste naturværdier

Naturen langs kystlandskabet er opdelt i flere særegne naturtyper. Den første spæde vegetation starter i klitterne ved strandfoden. Det er grå/grøn klit, som har et mere eller mindre lukket dække af græsser og urter, ofte med partier af etårige arter, mosser og laver. Kalkindholdet i jorden kan variere meget alt efter klitternes alder og udvaskning heraf. Naturtypen omfatter både grå klit og grønsværklit og kan indgå i mosaikvegetationer med andre klit-typer, bl.a. krat i klitter og fugtige klitlavninger.

I baglandet bag klitterne findes de udstrakte arealer med klitlavninger og klitheder. Klitlavningerne er en meget varieret og særegen naturtype, som omfatter en række forskellige undertyper som klitsøer, rørsumpe, fugtige græs- og sivbevoksede områder og kær. Der findes en række typiske arter for klitsøerne, som de sjældne kransålgler.

Klitheden karakteriseres ved lave og jævne klitter og en vegetation, som er domineret af revling, lyng og andre dværgbuske. Sandet er kalkfattigt grundet langtids udvaskning, og derfor er vegetationen domineret af dværgbuske, der er særligt tilpasset forholdene. Kallesmærsk Hede er den største klithede i naturparkområdet og er dermed blandt de vigtigste og mest værdifulde klitheder i landet.

Længere inde i baglandet ligger en række karakteristiske søer. En stor del af søerne er karakteriseret som lobeliesøer bl.a. Selager Sø, Helle Sø og Sorte Sø. Flere af vådområderne rummer en vigtig fuglefauna, og nogle forventes at komme til at spille en ny rolle i forbindelse med genopretningsprojektet af Filsø. Det er bl.a. Nørrekær og Tanesø, som tiltrækker både yngle- og trækfugle.

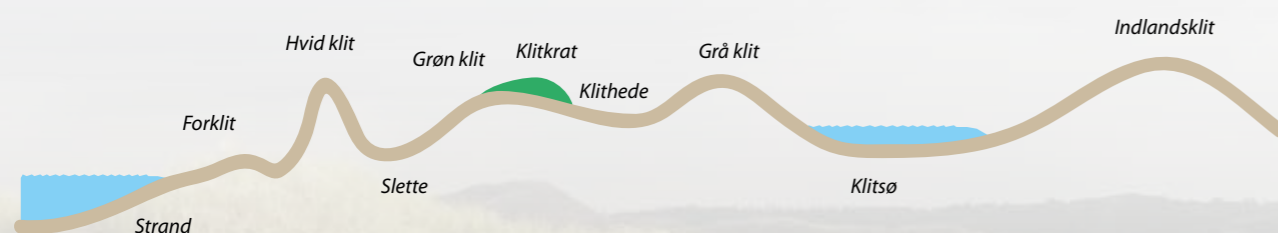
Vesterhavet og kystlandskabet

Naturparkens kystnære landskab er geologisk set et ungt landskab, der er i stadig forandring under havets og vindens indvirkning. Vesterhavet bearbejder til stadighed kysten, hvor det mest faste punkt er Blåvandshuk. Kysten nord herfor formes af havstrømme og bølgeslaget, der giver brede sandstrande, som afveksler indbyrdes med strandens stigning og klitternes afgrænsninger.

Havet er den største, den vildeste og mest uregulerede naturtype, vi har i Danmark. Naturpark Vesterhavets kyststrækning er cirka 30 kilometer, og der findes et af de farligste rev i Danmark, Horns Rev. Revet er et mere end 30 km langt sandrev, der strækker sig vestpå fra Blåvands Huk ud i Nordsøen. Revet er dækket af 3-5 m vand og fungerer som et vigtigt undersøisk vandskel.

Horns Rev er afgørende for det sydvestjyske kystforløb, da det fungerer som en enorm, naturlig høfde, der påvirker materialetransporten langs kystlinjen nord for Blåvands Huk mod Blåbjerg og sydpå langs Vadehavets ørække til Sild.

Strandene langs Vesterhavet er kendetegnet ved, at der efter strandene er et klitområde, som består af fem forskellige klitter: Forklit, hvid klit, grøn klit, grå klit og indlandsklit. Imellem klittyperne kan der forekomme en slette, klitkrat, klithede og klitsø.

Tværprofil gennem et typisk klitlandskab

Klitlandskabet strækker sig langt ind i baglandet og repræsenterer nogle af landets største og smukkeste klitter. De efterfølges mod øst af de flade afblæsningsflader, der fremtræder som lavbundsarealer, hvorfra sandet er blæst længere ind i landet.

Spredte indlandsklitter er dannet i overgang til de gamle bakkeøer, som sandet møder 5 - 10 kilometer inde i landet.

Fra kysten og ind i landet sker et skift med de markante og afvekslende terrænformer. Fra de høje hvide klitter langs kysten til klithederne med fugtige lavninger og videre ind med de småbakkede indlandsklitter. Efter vestjysk skala rummer det kystnære landskab således et meget bevægeligt terræn, der sammen med skiftende bevoksninger danner landskaber i stor skala og kompleksitet.

Det særprægede landskab frembyder en rigdom af stadigt skiftende udsigter og lange udsyn. Det gør naturparkens afvekslende landskaber til velbesøgte naturområder, som opleves som værdifulde på såvel nationalt som internationalt niveau.

Karakteristisk for det samlede område er fravær af spredt bebyggelse. Kun enkelte steder ligger de store sommerhusområder og feriebyer. Generelt er området fri for synlige større, tekniske anlæg, og dermed er områdets præg af uforstyrret natur en sjælden og højt værdisat kvalitet, som er vigtig at opretholde.

De forskellige egns-karakteristiske landskabstyper byder på et meget varieret landskabeligt indhold, som fra nord mod syd kan beskrives i nogle landskabelige delområder.

Nordlige delområde ved Nymindestrømmen

Klitlandskabet ved Nymindegab er karakteriseret ved den langstrakte fjordarm, der skærer sig igennem det småbakkede og havnære klitlandskab. Fjordarmen er den tidligere forbindelse fra Vesterhavet til Ringkøbing Fjord, som området naturmæssigt hænger sammen med mod nord og ud over kommunegrænsen. Fjordarmen er i dag lukket og består af brakvand, der er omgivet af engarealer. Området er for hovedparten uden høj bevoksning. Den optræder først ved Nymindegab Plantage, hvorfra spredt bevoksning spreder sig fra øst ind i hede- og klitområdet.

Hede- og klitlandskab fra Nymindeplantage til Kallesmærsk Hede

Det langstrakte klit- og hedelandskab er repræsenteret med flere lokaliteter: Blåbjerg, Lyngbo-, Filsø- og Kallesmærsk klitheder, hvoraf flere er omfattet af store landskabsfredninger. Området strækker sig fra kommunegrænsen i nord til Blåvand Fyr i syd i den vestligste zone langs havet. Området er karakteriseret ved de store sammenhængende hedearealer og plantageområder, der tilsammen dominerer området. Den dynamiske klithede er karakteriseret ved variation, både i terrænets overflade og i de planter, som hører hjemme her. For at sikre det nuværende landskab, skal selvsåede træer vedvarende bekæmpes, og lyngen skal forynges ved hedepleje.

De store plantageområder består af Blåbjerg- og Nymindegab klitplantager i den nordlige del, Kærgård og Vejers klitplantager længere mod syd. Store områder, der oprindeligt var klitheder og hvid klit, er i dag tilplantet med plantager, der er domineret af bjergfyr. Kun enkelte mindre partier er i dag bevokset med krat og skov med naturlige løvtræarter som eg, birk og asp.

Den sydlige del af naturparken omkring Kallesmærsk Hede, som i dag er Forsvarets skyde- og øvelsesterræn, har tidligere delvist været dyrket landbrugsområde, som de forladte gårde vidner om. Det vidtstrakte hedeområde er rigt på næringsfattige søer og vådområder.

Filsø-lavningen

Filsø-lavningen er beliggende midt i naturparken og her var oprindeligt Danmarks største sø på 3.000 hektar. Landskabet er præget af det helt flade og lavtliggende terræn, der mod øst skråner op mod Varde bakke og den gamle kystlinje mod nord.

I midten af 1800-tallet startede man et landindvindingsprojekt grundet ønsket om mere landbrugsjord. I 1848 dækkede vandspejlet cirka 3.000 hektar, mens det omkring år 2000 var skrumpet ind til 100 hektar. Fra midten af 1900-tallet til begyndelsen af 2000-tallet har et af Nordeuropas største landbrug været drevet her imellem grøfter og afvandingskanaler.

I den nordlige del af Filsø-lavningen ligger den fredede Fide Sø og omkringliggende lavbundsarealer. Fide Sø er resterne af den oprindelige Filsø og blev fredet i 1958 sammen med de omgivende rørsumpe samt hede- og klitområderne mellem søen og havet.

I 2010 købte Aage V. Jensen Naturfond arealet af A/S Fiilsø, og en naturgenopretning blev sat i gang. Driftsbygninger, læhegn m.m. er fjernet, og man har for første gang i 150 år kunne se vandstanden stige igen på Filsø. Vandspejlet dækker cirka 915 hektar, mens 400 hektar rundt omkring søen vil blive rørskov og sump.

Den nye Filsø kan opleves fra flere højere liggende lokaliteter. Mest markant er udsigten fra Tejnebjerg nordvest for Filsøbassinet.

De store skove: Oksby og Bordrup(?) Plantage

Området beliggende i naturparkens sydøstlige del er karakteriseret ved en dominans af plantager. Terrænet er jævnt med en bund af flyvesand, med stedvist mere bakket terræn med indlandsklitter især i den nordlige og centrale del af området. Området er præget af en mosaik af plantageområder, hedearealer i vekslende størrelse, lavbundsarealer, søer og mindre dyrkede marker.

Ganske få mindre gårde og husmandssteder ligger spredt i området, især i den sydlige del. Med undtagelse af Forsvarets anlæg i Oksbøllejren er området frit for større tekniske anlæg.

Særlige lokaliteter:

Det karakteristiske vestjyske landskab er som geologiske interesseområder rigt repræsenteret ved bl.a. de gamle kystskrænter, hedesletterne, det marine forland og markante flyvesandsformationer. Tilsammen udgør de et på en gang storslået og instruktivt landskabsbillede til demonstration og forståelse af denne landsdels geologiske udviklingshistorie.

Blåbjerg, der med 64 meter over havet er det højeste punkt i det storbakkede område og er desuden landets højeste klit.

Kløvbakke er et højtbeliggende punkt på den gamle kystskrænt. Den har en velbesøgt rasteplads, hvorfra den storslåede udsigt over Filsø kan nydes.

Den tilsandede løvklit ved Kærgård Klitplantage og Blåbjerg Plantage: Rester af de gamle egeskove, der oprindeligt voksede langs kysten på den gamle bakke, kan opleves i både Kærgård og Blåbjerg Plantage. Egeskovene blev dækket ved tilsanding fra 1600-tallet. De gamle trækrøner fremtræder som kratlignende skov.

Stenalderkysten: Stenalderkysten, som i daglig tale hedder Bronzealderkysten, er beliggende ved Grærup Langsø. Kysten er den tidligere sydlige kystskrænt, hvor kystlinjen bøjede ved Grærup mod sydøst i retning af Oksbøl. Som følge af tange- og strandvoldannelser opstod Langsø-bugten, som senere blev afskåret fra havet og omdannet til den ferskvandssø, som i dag hedder Grærup Langsø. Søen havde i en periode direkte forbindelse til den oprindelige Filsø og Søvigssund.

Ved **Grærup Langsø** holder kronvildtet til i det åbne terræn omkring søen. Området byder på et af naturparkens vigtigste oplevelsespunkter for iagttagelse af de store kronvildtflokke.

Plantelivet

Der er et mangfoldigt planteliv i Naturpark Vesterhavet. Som tidligere beskrevet indeholder naturparkområdet en række karakteristiske klit- og kystnaturtyper. Naturtyperne er kendetegnet ved en række fåtallige og sjældne plantearter. Der findes blandt andet en bestand af den sjældne art skorem, som vokser på de forstyrrede klitheder typisk langs bæltespør. Mere udbredt er lyngsilke, som snylter på lyng og findes blandt andet på Kallesmærsk Hede og i Børsmose-Selager-området. Desuden er flere af områdets søer og vandløb af botanisk betydning grundet forekomsten af sjældne plantearter.

Fuglelivet

Området har altid haft et mangfoldigt fugleliv, og der er store bestande af både yngle- og trækfugle. Naturparken har med Blåvandshuk en af Europas bedste trækfuglelokaliteter med mellem 1,5 - 2 millioner trækfugle hvert efterår. Mange af fuglene, som trækker forbi, udnytter bl.a. selve Hukket og stranden til Vejers som hvile- og fourageringsplads, inden turen fortsætter ud over havet. Filsø og flere af vådområderne udgør også vigtige rastepladser for mange trækfugle.

De lysåbne plantager er yngleplads for karakteristiske arter som natravn og hedelærke. I andre dele af plantagerne yngler den i Danmark efterhånden meget fåtallige grønspætte. Men plantagerne er også meget vigtige ynglepladser for flere rovfuglearter, ravn og lille korsnæb.

I nogle af de mange små vådområder yngler de i Danmark fåtallige ynglearter som tinksmed og krikand. Naturparkens vådområder huser desuden ynglefugle som rørhøg og rørdrum.

I forbindelse med genopretningen af Filsø kan forventes sjældne ynglefuglearter som havørn, trane, skestork og sorthalset lappedykker. Derudover vil projektet uden tvivl tiltrække mange andre ynglefuglearter bl.a. plettet rørvagtel, rørhøg og rørdrum. På sigt er der mulighed genindvandring af sorterne og dværgmåge, som næsten er væk som ynglefugle i Danmark.

Både pibesvane, sangsvane, kortnæbbet gås, grågås, bramgås og pomeransfugl har kunnet tilpasse sig landbrugets driftsformer. I forbindelse med Filsøprojektet er der lagt vægt på, at der fortsat er mulighed for forekomsten af disse arter i området.

Dyrelivet

I beskyttelsesområdet er der et rigt dyreliv, og her lever blandt andet én af Danmarks største bestande af fritlevende kronstyr. De åbne hedearealer, der veksler med plantageområderne og søerne, udgør et ideelt levested for kronstyrerne. I området lever en sund bestand af kronstyr, som er direkte efterkommere af den oprindelige stamme fra istiden. I midten af 1940'erne blev et statsejet areal på 16.254 hektar udpeget som kronstyrreservat.

Odderbestanden trives og udvikler sig godt i hele naturparkområdet, og det vurderes, at Fidsø og søens vandsystemer fortsat er et vigtigt levested for odderen.

Oksbøl Kronstyrreservat

De første kronstyr i nyere tid blev observeret i Oksbølområdet i 1908, og de blev grundstammen til den bestand, vi har i dag, og som i mange år var Danmarks største bestand af fritlevende kronstyr. Efter Anden Verdenskrig oprettedes Oksbøl Kronstyrreservat, som omfatter ca. 16.000 hektar af Oksbøllejrens og Naturstyrelsens arealer.

Reservatets målsætning er at opretholde en stor og sund bestand af kronstyr med en naturlig sammensætning køns- og aldersmæssigt. Det er lykkedes og Oksbøl Kronstyrreservat har i dag en af landets største og bedst forvaltede bestande med stor variation i dyrenes alderssammensætning.

Beskyttelse på internationalt niveau

Natura 2000-planerne beskriver en række aktiviteter i naturparkområdet, som skal være med til at sikre naturværdierne. Formålet med aktiviteterne er at sikre de karakteristiske naturområder, der findes langs med kystlinjen. Især tilgroning er en af største udfordringer imod naturparkens lysåbne naturområder. Klitnaturtyperne er meget dynamiske og i mange klitområder er naturtypernes tilstand udsat grundet en dæmpet dynamik som følge af tilgroning.

Strandrensning

Hvert år foretages der strandrensninger, som bidrager til renere strande og et bedre miljø. Det er især opskyllet skrald fra havet, som fjernes.

Arbejdet mod forurening

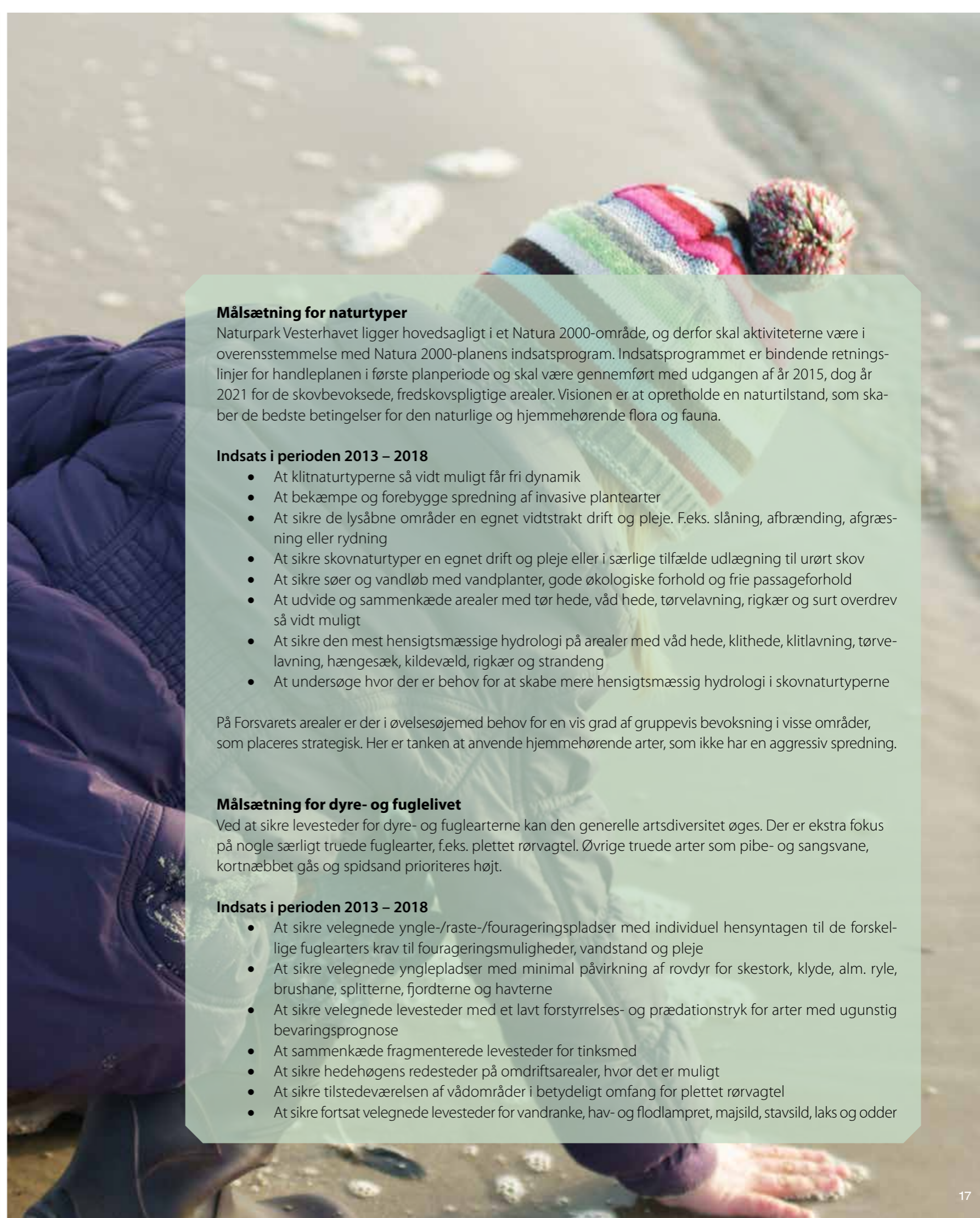
KIMO Danmark er den nationale afdeling af Kommunernes Internationale Miljøorganisation (KIMO), der er en organisation af kommuner og associerede organisationer, som samarbejder om at skabe et bedre havmiljø.

I Varde Kommune arbejder KIMO blandt andet med:

- At formidle information om marint affald og gæsternes strandaffald via oplysningskampagner som projekt "Ren Strand", hvor der foretages indsamling af affald, præsentation af mængder og blandt andet forklares om de negative konsekvenser for fugle og dyrelivet i havet
- At få det gjort ulovligt at udlede paraffin og tilsvarende stoffer i internationalt farvand
- At få staten til at fjerne farlige bunkers fra de danske kyster

Målsætninger for den sårbare natur

- At øge formidlingen og oplysningerne om sårbare naturtyper og dermed skabe rammer for en god forståelse og viden om området, hvilket fører til en hensynsfuld færden i området
- Øget naturpleje gennem naturparkaktiviteter f.eks. afgræsning af flere arealer i naturparken

Målsætning for naturtyper

Naturpark Vesterhavet ligger hovedsagligt i et Natura 2000-område, og derfor skal aktiviteterne være i overensstemmelse med Natura 2000-planens indsatsprogram. Indsatsprogrammet er bindende retningslinjer for handleplanen i første planperiode og skal være gennemført med udgangen af år 2015, dog år 2021 for de skovbevoksede, fredskovspligtige arealer. Visionen er at opretholde en naturtilstand, som skaber de bedste betingelser for den naturlige og hjemmehørende flora og fauna.

Indsats i perioden 2013 – 2018

- At klitnaturtyperne så vidt muligt får fri dynamik
- At bekæmpe og forebygge spredning af invasive plantearter
- At sikre de lysåbne områder en egnet vidtstrakt drift og pleje. F.eks. slåning, afbrænding, afgræsning eller rydning
- At sikre skovnaturtyper en egnet drift og pleje eller i særlige tilfælde udlægning til urørt skov
- At sikre søer og vandløb med vandplanter, gode økologiske forhold og frie passageforhold
- At udvide og sammenkæde arealer med tør hede, våd hede, tørvelavning, rigkær og surt overdrev så vidt muligt
- At sikre den mest hensigtsmæssige hydrologi på arealer med våd hede, klithede, klitlavning, tørvelavning, hængesæk, kildevæld, rigkær og strandeng
- At undersøge hvor der er behov for at skabe mere hensigtsmæssig hydrologi i skovnaturtyperne

På Forsvarets arealer er der i øvelsesøjemed behov for en vis grad af gruppevis bevoksning i visse områder, som placeres strategisk. Her er tanken at anvende hjemmehørende arter, som ikke har en aggressiv spredning.

Målsætning for dyre- og fuglelivet

Ved at sikre levesteder for dyre- og fuglearterne kan den generelle artsdiversitet øges. Der er ekstra fokus på nogle særligt truede fuglearter, f.eks. plettet rørvagtel. Øvrige truede arter som pibe- og sangsvane, kortnæbbet gås og spidsand prioriteres højt.

Indsats i perioden 2013 – 2018

- At sikre velegnede yngle-/raste-/fourageringspladser med individuel hensyntagen til de forskellige fuglearters krav til fourageringsmuligheder, vandstand og pleje
- At sikre velegnede ynglepladser med minimal påvirkning af rovdyr for skestork, klyde, alm. ryle, brushane, splitterne, fjordterne og havterne
- At sikre velegnede levesteder med et lavt forstyrrelses- og prædationstryk for arter med ugunstig bevaringsprognose
- At sammenkæde fragmenterede levesteder for tinksmid
- At sikre hedehøgens redesteder på omdriftsarealer, hvor det er muligt
- At sikre tilstedeværelsen af vådområder i betydeligt omfang for plettet rørvagtel
- At sikre fortsat velegnede levesteder for vandranke, hav- og flodlampret, majsild, stavsild, laks og odder

KULTURHISTORIE

Fortidsminder

Naturpark Vesterhavet rummer en lang række fortidsminder i form af bopladser, landsbyer, handelspladser, gravpladser, gravhøje og kult anlæg. Og mange ligger stadig skjult derude og vil dukke op. Så sent som i 2012 blev der fundet et hidtil ukendt kult anlæg fra yngre stenalder (cirka år 3000 før Kristi fødsel) ved Filsø. Alle fortidsminderne er beskyttet, enten af naturfredningsloven (de fredede, der ikke må påvirkes af jordarbejder) eller museumsloven (de, der skal undersøges, før jordarbejder kan gennemføres). De fredede fortidsminder skal bibeholdes uændrede, mens de øvrige kan omfattes af arkæologiske undersøgelser og dermed omsættes til viden og formidling.

Stenalder og bronzealder: Foruden det omtalte kult anlæg ved Filsø, som er ualmindeligt velbevaret, findes der i naturparken flere bopladser og gravhøje fra stenalder og bronzealder.

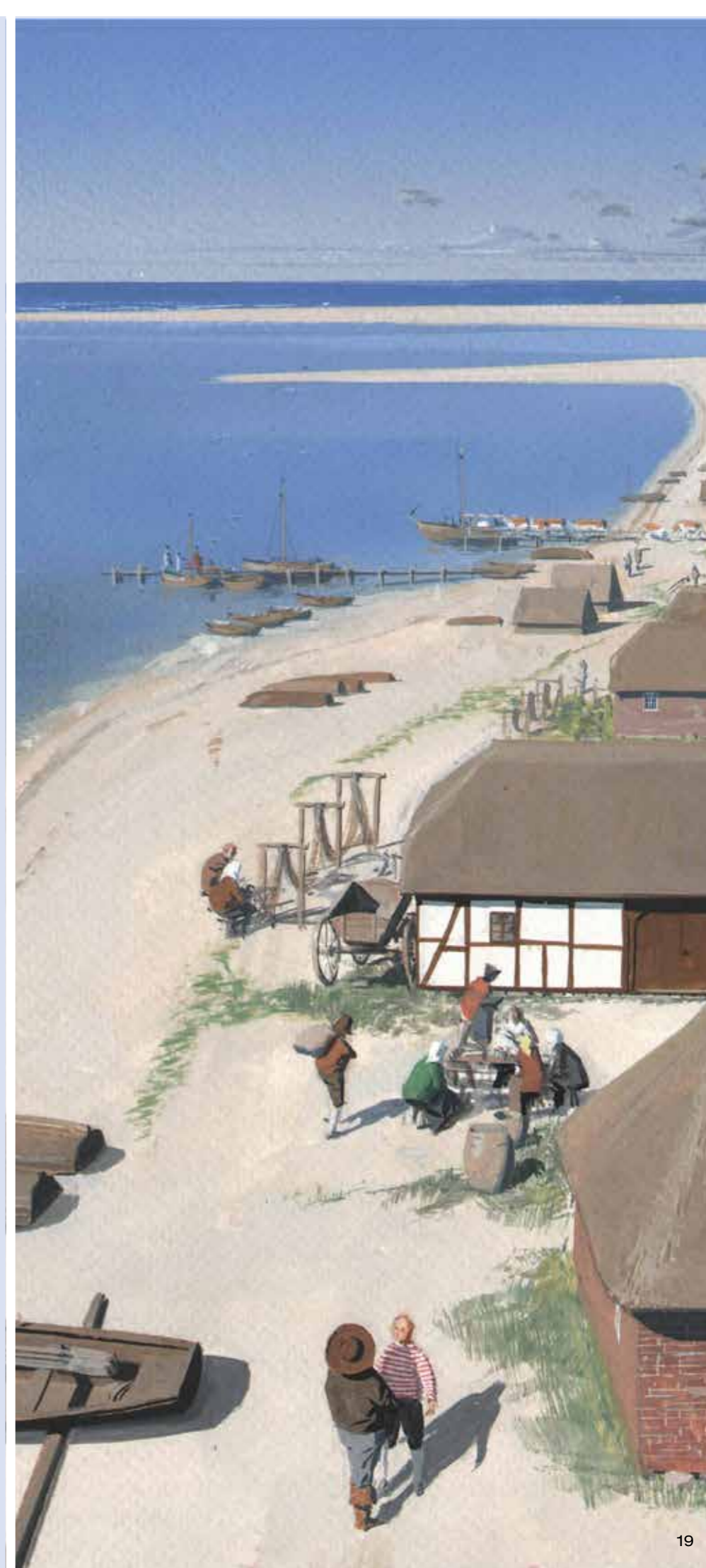
Jernalder og vikingetid: Fra den gamle kystskrænt ved Grærup og nord og øst på findes en lang række bopladser fra jernalderen. Området her rummer nogle af de bedste jernalderbopladser fra Danmark, og en del af dem er undersøgt, men rigtig meget ligger stadig velbevaret under sandflugtslagene. Også velbevarede grave dukker fra tid til anden op. Således er nogle af landets bedst bevarede gravfund fra jernalderen gravene fra Lønne Hede. Gravene er udstillet på Nymindegab Museum, hvor man blandt andet kan se en rekonstruktion af den bedst bevarede af kvindegravene med den smukke blå kjole med røde borter. På det militære skydeterræn ved Selager findes både velbevarede jernalderlandsbyer og helt enestående bevarede fod- og klovspor af mennesker, får og geder, som for 2-3.000 år siden har løbet rundt i det sandede terræn, og har altså sat sine spor, der stadig kan ses ved arkæologiske undersøgelser.

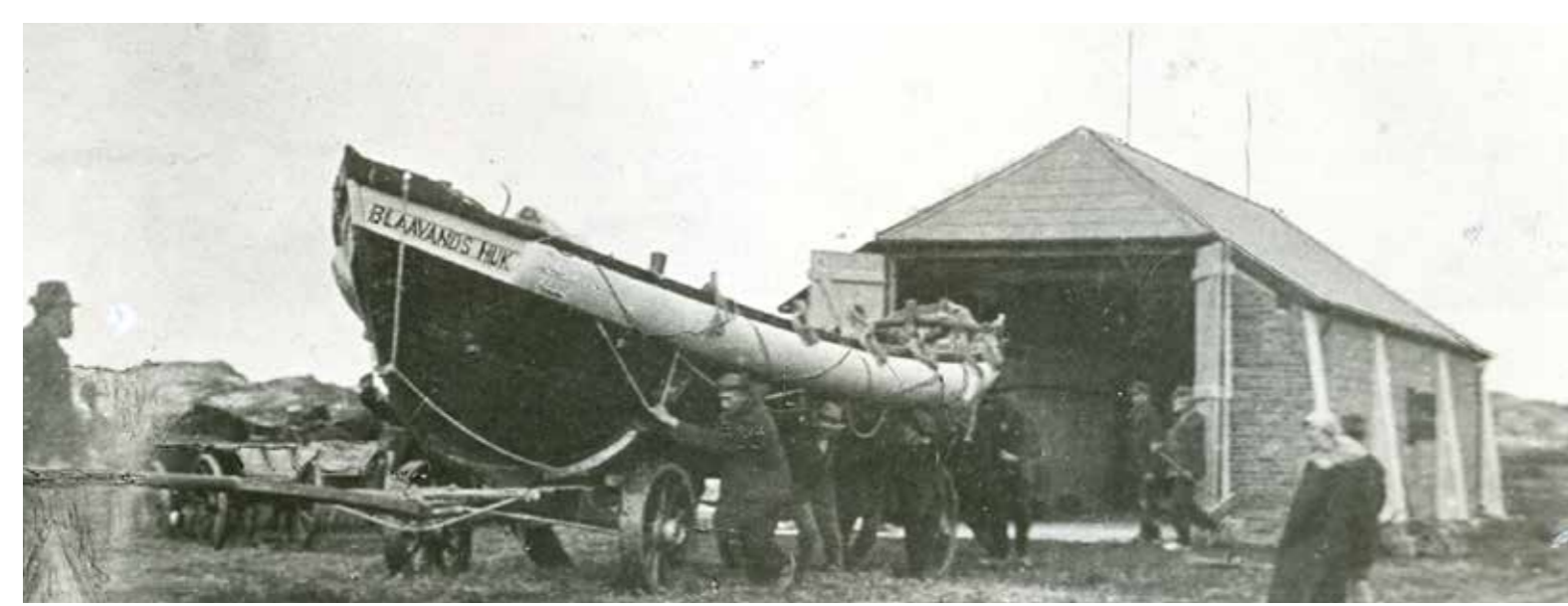
Vikingeboplads ved Henne Kirkeby:

På markerne lige bag Henne Kirke, kun få hundrede meter fra bredden af den oprindelige Filsø, ligger sporene af vikin gernes mødeplads i Vestjylland. Her lå i vikingetiden en kæmpemæssig handelsplads, hvor næsten 400 værkstedshytter lå på begge sider af en 500 meter lang gade, og bag disse værkstedshytter lå store vikingehuse. Her på den nordlige bred af Filsø var en naturlig havn, og her mødtes vikingerne. De handlede og reparerede skibe og sejl, før turene gik vest og nordover. Foreløbig er mindre end 5 % af pladsen undersøgt, men hvert år bringer nye fund og ny viden. I 2012 er pladsens præcise afgrænsning fundet ved omfattende undersøgelser på markerne nord og vest for Henne Kirke. Og i de kommende år er det håbet at kunne fortsætte de arkæologiske udgravninger som et kombineret forsknings- og formidlingsprojekt.

Middelalder og Renæssance

Naturparken rummer både en række middelalderkirker, et par herregårde fra middelalder og renæssance og endelig en række landsbyer med rødder i samme periode, hvoraf flere har velbevarede middelalderspor under flyvesandslag. Og ikke mindst: sporene af Danmarks engang største fiskerleje, Sønderside, mellem Ho og Blåvand, der forsvandt ved den store stormflod i 1634.

Livet i 1800-tallet

Kampen mod sandflugten

Sandet har lejet sig ovenpå det gamle smeltevands- og morænelandskab. Bag de markante havklitter findes en mosaik af kuperede klitheder og store, åbne afblæsningsflader som f.eks. Kallesmærsk Hede og de parabelformede vandreklitter længere inde i landet. Der har i området også været egeskov, hvoraf meget er forsvundet som byggematerialer og brændsel i jernalder og vikingetid, mens andet er tilsandet.

Ved Kærgaard kan man opleve et sådant egekrat, som er de tilsandede træers kroner. Klitplantagerne blev til fra 1870'erne og frem, hvor tilsandede arealer blev tilplantet med bjergfyr. Tilplantningen skete for at undgå endnu en sandflugt som den, der hærgede i 16- og 1700-tallet.

Levende hegn

Som et levn fra tidligere tiders landbrugsdrift på store dele af det militære terræn findes en del traditionelle levende hegn, som overvejende består af sitkagran og hvidgran. Hegnenes læ har været afgørende for, at man overhovedet har kunnet dyrke korn i disse egne, og de rummer derfor en vigtig kulturhistorisk fortælling.

Kirker

I naturparkområdet er der flere kirker og områdets ældste kirke er den middelalderlige Henne Kirke, som er opført i sidste halvdel af 1100-tallet. Kirkens udsmykning fortæller om kirkens historie igennem tiderne. Størstedelen af kirkerne i naturparken er opført i begyndelsen af 1900-tallet som følge af sandflugtens hærgen og ødelæggelse af flere af kirkerne. Blandt andet den nedlagte gamle Oksby Kirkes kirkegård vidner om sandflugtens hærgen.

Fiskerlivet og fiskerleje

Nymindegab ligger ved sydenden af Ringkøbing Fjord, og her var indtil begyndelsen af 1900-tallet fjordens udløb. Omkring dette udløb opstod et lille fiskerleje med

toldsted, lods og kro. Omtrent samtidig med at udløbet sandede til og fiskeriet ophørte, opstod en malerkoloni og et område for sommerturister fra hele landet. Malere som Lauritz Tuxen og Johannes Larsen skildrede det ukendte liv og naturen i og omkring Nymindegab og har derigennem fastholdt områdets kulturhistorie. Naturen omkring det gamle udløb er unik, ligesom de lavvandede områder i sydenden af fjorden og de mange velbevarede huse langs Redningsvej, der fører ned til Danmarks ældste redningsstation, der ligger på sin oprindelige placering.

Filsø

Filsø har tidligere været Danmarks næststørste sø med et areal på over 2000 ha. I midten af 1800-tallet begyndte inddæmningen. Søen – den nuværende Fidsø – skrumpede gennem de næste hundrede år for at ende på kun 70 hektar i 1947. Området er siden fredet, og vandstanden blev hævet i 1990'erne, og søens areal steg til 90 hektar.

I perioden 2010 – 2012 er der arbejdet intensivt med genopretningen af Filsø og den færdigetablerede sø er cirka 915 hektar. Fra Kløvbakken og Tejnebjerg er der en fantastisk udsigt over området, hvor flokke af gæs på træk har fundet et godt opholdsområde.

Redningsstationer

Langs den jyske vestkyst har der igennem tiderne været omkring 10.000 skibsforlisere. Vesterhavet har altid været et farligt farvand at færdes i, og fra 1852 til 1975 var der i Vesterhavet fra Grådyb til Kærgård 207 registrerede strandinger. I havet ved Nymindegab var der i perioden fra 1857 til 1975 cirka 78 strandinger.

Ved både Blåvand og Nymindegab kan de tidligere redningsstationer ses. Stationerne er blandt nogle af landets ældste. De er opført i midten af 1800-tallet og blev taget ud af brug i 1975. Nu står de som museer fuldt udstyret som til en redningssituation.

Starten af 1900-tallet

Blåvandshuk

Blåvand Fyr vidner om Vesterhavets luner, og om at Danmarks Vestkyst er et af verdens farligste farvande. I 1900 erstattede det 39 meter høje Blåvand Fyr et vinkelfyr, som blev opført på Danmarks vestligste punkt for at advarer skibstrafikken mod det farefulde Horns Rev.

Udover at yde tryghed til søfarene blev Blåvand Fyr også betydningsfuld inden for radio- og telegrafkommunikation og modtog meldinger fra skibe i nød og opkald fra fiskere, som ringede hjem til deres familier via Blåvand Radio.

Tidlig turisme

Langs hele naturparkens vestlige del findes en række spor fra områdets tidlige turisme. Turismen har haft en påvirkning på landskabet fra Blåvand i syd langs kystlinjen til Nymindegab i nord.

Den tidlige sommerhusudstyknings startede i slutningen af 1800-tallet, hvor de første sommerhuse blev opført i Blåvandområdet. Udstykningen tog fart og i starten af 1900-tallet var der tale om et reelt sommerhusområde, som igennem tiden har bredt sig op langs kystlinjen. I 1930'erne købte Motorklub Esbjerg et areal til camping ved Blåvand Fyr, og campingpladser blev i stigende grad grundlagt i hele naturparkområdet efter Anden Verdenskrig.

I hele naturparkområdet er der stadig en række kroer, gæstgiverier, badehoteller, campingpladser, samt et

stort antal ældre sommerhuse, som vidner om den tidlige turisme. Henne Kirkeby Kro blev eksempelvis grundlagt i 1870 og har siden haft bevilling til at drive beværtning, og i takt med ophævelse af badeforbuddet i Vesterhavet i starten af 1930'erne, blev Henne Mølleå Badehotel opført i 1936. Ved Henne Strand ligger Danmarks ældste vandrerhjem fra 1932.

Områdets gårde og husmandsteder

I naturparkområdet blev der opført mange gårde i 1800-tallet, og de ligger spredt over hele området. Gårdenes ejere ernærede sig af produktion af korn og hø i et næringsfattigt område, og hvor det var muligt, havde gårdene også lidt kvæg. Gårdene er bygget i en karakteristisk stil af røde, brændte teglsten og nogle med stråtækt. Nogle gårde bærer præg af den friske byggestil med mange mindre vinduespartier og en flot indgangsdør.

Gårdene findes stadig og er restaureret til anvendelse som kroer, ferieudlejning, museer m.v. Eksempelvis bruges Blåvand Skole i dag som museum.

De eksproprierede ejendomme

Allerede i 1929 blev de første ejendomme eksproprieret, da Forsvaret havde brug for et større øvelsesterræn pga. de nyindkøbtes kanoners rækkevidde på 21 km. Eksproprieringen fortsatte op til 1979, og resultatet er det øvelsesområde, som Forsvaret har i dag. Bygningerne eksisterer stadig og vidner om områdets tidlige landbrug. I 2013 er det eksproprierede område her udpeget af Kulturstyrelsen som et af 25 mindesmærker for Den Kolde Krig.

Besættelsestiden og efterkrigstiden frem til 1949

Anden Verdenskrig

I store dele af landskabet kan man se spor fra Anden Verdenskrig, hvor bl.a. bunkers vidner om den tyske besættelsesmagts tilstedeværelse i området. Tirpitz er områdets største bunker og er en del af Atlantvolden. Bunkeren blev aldrig færdigbygget og den skulle have været udstyret med kanoner, som kunne forsvare vestkysten 50 kilometer syd og nord for stillingen.

På den sydlige del af Kallesmærsk Hede er der spor efter "Blåvandlejren", som var en tysk arbejdslejr under krigen. Efter tyskernes kapitulation blev lejren indrettet som en Røde Kors-flygtningelejr for deporterede sovjetborgere.

Nymindegablejren blev opført af tyskerne som luftværn-artilleriskole i 1941. Mod krigens slutning kom tusinder af flygtninge til Danmark, og efter krigen blev mere end 2000 flygtninge installeret i Nymindegablejren.

Efter krigen blev en mindesten rejst i Oksby Plantage for seks frihedskæmpere, som måtte lade livet for deres indsats mod besættelsesmagten. Stenen har oprindeligt prydet indgangen ved Varde Kirke i cirka 600 år.

Danmarks største flygtningelejr

I Ål Plantage i udkanten af Oksbøl by ligger sporene af danmarkshistoriens største flygtningelejr. På fire kvadratkilometer indhegnet af pigtråd boede fra 1945 til 1949 35.000 mennesker. Det var især børn, kvinder og ældre, der var flygtet fra krigens hærgen på østfronten i Anden Verdenskrigs sidste måneder. Lejren blev etableret i hast, og udviklede sig til et egentligt bysamfund med skoler, kirker, teatre og produktion. Hele vejsystemet fra lejren er intakt, ligesom enkelte bygninger og lejrens kirkegård, der rummer 1600 grave også er velbevarede.

Målsætning

Naturpark Vesterhavet har et samarbejde med områdets institutioner om bevaring og synliggørelse af kulturhistorien.

Den langsigtede indsats er:

At synliggøre og formidle naturparkens kulturhistoriske værdier. Det er et stort område med mange spændende historier, der skal fortælles på hver sin mest interessante måde. Det kan ske via:

- forvaltning, som vil medvirke til at beskytte og genoprette værdierne og dermed bevare et landskab og en kulturhistorie med stor tidsmæssig dybde og variation
- forskning/arkæologiske udgravninger, der vil give større viden om områdets kulturhistorie og dets udvikling igennem tiden og allerhelst arkæologiske udgravninger, der også bruges som formidling.
- etablering af yderligere to store formidlingssteder, hvor naturparkens kulturhistorie kan opleves:
 - i syd hvor Museumscenter Blåvand fokuserer på det barske liv længst mod vest, stormfloder, strandinger; ravets natur- og kulturhistorie og endelig fortællingen om Atlantvolden og dens mennesker.
 - i midten af naturparken vil der være formidling af Flygtningelejren i Oksbøl
 - i nord planlægges en udbygning af den allerede eksisterende Nymindegab Museum med fokus på vestkystkultur og malerkolonien.

I forbindelse med etableringen af de to store formidlingssteder, skal der tilknyttes natur- og kulturvejledere til at varetage formidlingen i de forskellige områder.

Den kortsigtede indsats er:

At der etableres et samarbejde om koordinering, udarbejdelse og distribuering af lettilgængeligt materiale og guidede ture med fokus på områdets historie for oplevelse af kulturarven i landskabet. Det sker således:

- Nymindegab Museum bruges som formidlingspunkt i den nordlige del af naturparken. Her er en mindre udstilling om Filsøs forvandling under opbygning, og det forventes, at der fortsat vil være stor interesse for naturgenopretningsprojektet Filsø, som også rummer en stor kulturhistorisk fortælling om menneskets brug af søen gennem 5.000 år, om afvandingen og landbrugstiden og endelig om naturgenopretningen.
- Opgradering af antallet af guidede ture på tysk og engelsk
- Formidlingsmateriale i form af fysiske og digitale foldere gøres lettere tilgængelig i naturparkområdet
- I en treårig projektperiode fra november 2012 er der iværksat et projekt under arbejdstitlen Fortællinger i Naturpark Vesterhavet. Formidlingsprojektet vil give gæsten en nærværende og unik oplevelse af naturparkens natur- og kulturhistorie samt anvende moderne teknologi inden for digital formidling. Projektet er et samarbejde mellem Varde Kommune, NaturKulturVarde, Museum for Varde By og Omegn, lokale udviklingsråd og lodsejere. Projektet er støttet af Nordea-fonden og det syddanske Grøn Vækst-program. Læs mere om projektet på www.naturparkvesterhavet.dk

Den nuværende kulturhistorie

Den moderne kulturhistorie har også sat sine præg i naturparken. Det er især turismen med sine mange feriehuse, feriecentre og attraktioner, men også Forsvaret, landbruget og skovbruget påvirker området. Hvert år bliver bevaringsværdige kulturmiljøer for Varde Kommune beskrevet, og dette arbejde, der dynamisk forholder sig både til kulturmiljøernes tidsdybde og deres betydning i nutiden, er en løbende vurdering og revurdering af potentialet i blandt andet naturparkområdet.

FRILUFTSLIV

Det kystnære område med unikke strande og de bagvedliggende store naturområder rummer i dag mange friluftstilbud for både lokale og turister. Friluftslivet er varieret og udfordrende, og der er plads til aktiviteter på alle niveauer. De mange rekreative tilbud og naturområderne omkring sommerhusene har førstehjælpsprioritet for mange besøgende.

Strandene

Naturparkens strande er velbesøgte året rundt, og de er den primære årsag til, at gæsterne besøger området. Seks af de syv blå flag i Varde Kommune er højest ved strande i naturparken. Det betyder, at der er lagt vægt på renhed og badesikkerhed.

På strandene er der plads til mange forskellige oplevelser. Det kan være alt fra en spadseretur til ravsamling, windsurfing eller maratontløb.

Badestrande

- Hvidbjerg Strand er beliggende i Nationalpark Vadehavet og er en mere beskyttet badestrand og dermed den mest børnevenlige i området. Brætsejls er tilladt og stranden er forsynet med en handicapadgang til vandet og et beachvolleynet.
- I badesæsonen er der livreddere ved Vejers Strand og Henne Strand. Vejers Strand er en bilstrand, som er populær især blandt unge mennesker. Henne Strand har ligesom Hvidbjerg Strand en trærampe ned til vandet for gangbesværede og kørestolsbrugere.
- De mere rolige strande, hvor der ikke er så meget aktivitet, findes ved Børsmose Strand og Houstrup Strand. Førstnævnte er en bred sandstrand, hvor bilkørsel er tilladt på dele af stranden. Sidstnævnte er en kombineret strand, hvor en del af stranden er tildelt de almindeligt badende gæster, og en anden del er tildelt naturisterne. Strandene har høje klitter med god mulighed for læ.
- Fra Blåvandshuk og nordpå er ravsamling en yndet aktivitet på strandene. Det er både professionelle ravsamlere og begyndere, som leder efter havets guld.
- Hvidbjerg Strand er beliggende i Nationalpark Vadehavet og er en mere beskyttet badestrand og dermed den mest børnevenlige i området. Brætsejls er tilladt og stranden er forsynet med en handicapadgang til vandet og et beachvolleynet.
- Windsurfing har igennem en længere årrække været en populær sport ved stranden især ved Hvidbjerg Strand og Vejers Strand. Her er der nem adgang til stranden, og der er gode vand- og vindforhold. Det samme gælder drageflyvning, som er mere udbredt på hele naturparkens strandarealer.

Vandre- og motionsstier

Der er et stort tilbud af forskellige sportsgrene i naturparken, og det er nemt at begive sig ud i naturen pga. den velfungerende infrastruktur mellem naturparkområdets formidlingspunkter og sommerhusområder. Der er afmærkede vandreruter i alle plantager og delvist i de åbne hedearealer med muligheder for kortere og længere ture. På Aage V. Jensen Naturfunds arealer ved Filsø er der anlagt nye vandre- og cykelstier, hvor man kan få en unik naturoplevelse ved den nyetablerede sø.

Kyst til Kyst stien krydser den sydlige del af naturparken i dens forløb fra Blåvand til Vejle. Der er flere muligheder for primitiv overnatning i tilknytning til stien

I skovene er der afmærkede vandreruter og der er mange spændende stier at begive sig ud på. I den østlige del af Ål Plantage er der desuden et sundhedsspor og faste O-løbsposter.

Egestammerne under sandet i Kærgård Plantage

Flere meter nede i klitlandskabet ligger de gamle hovedstammer, mens de synlige dele næsten uden undtagelse er kronede. Egene har gennem flere århundreder demonstreret en forbausende evne til at overleve i et magert landskab med blæst og hyppige saltstorme. Dybt under klitten har den oprindelige pælerod adgang til et forholdsvis næringsrigt jordlag.

Flere steder står der døde stammedele, som smukke skulpturer i landskabet. Egene afstøder således de dele af kronerne, der koster for meget vand og næring, fordi de bliver forhøjet og rager for meget op i den barske vestenvind.

Grundet de barske klimatiske betingelser kan årringe kan ikke påvises ved gennemskæring af egestammerne, hvilket er normalt for både løv og nåletræ. Tilvæksten er så lav, at de enkelte ringe flyder sammen.

Egen har bremset sandflugten

Den, der i dag går ind på et højt parti i løvklitten, vil opdage, at klitdannelsen stopper omtrent ved løvklittens østlige grænse, hvor vi i dag har overgangen til Filsø og det flade landskab, der strækker sig mod øst. Det viser, at egene på forbausende vis har formået at bremse sandflugten og fastfryse landskabet. Teknikken er den samme, der senere blev anvendt, da de første skovmænd indførte den flerstemmede bjergfyr til området.

Cykelruter

Den nationale cykelrute nr.1 (Nordsøruten) følger nogle af naturparkens smukkeste lokaliteter fra Oksbøl til Nymindegab via Vejers, Filsø og Blåbjerg Klitplantage. Der er gode muligheder for proviantering og overnatning. Derudover er byerne og landskabet i området bundet sammen af et stort net af mindre stier og veje, samt nyetablerede cykelstier.

For mountainbikeentusiaster er der i alt seks afmærkede mountainbikeruter i Bordrup og Blåbjerg Plantage. Ruterne er meget populære for mange mountainbikere, og sværhedsgraderne rangerer fra let til svær, og der er også en maratonrute. Mountainbikeruterne er blandt Danmarks bedste og kan køres hele året rundt grundet det sandede underlag, som holder sig forholdsvis tør.

Nordsøruten

Nordsøruten er verdens længste markerede cykelrute og går igennem otte lande: Skotland, England, Belgien, Holland, Tyskland, Danmark, Sverige og Norge. Ruten måler i alt cirka 6.000 kilometer og blev etableret i 2001.

Hvor Nationalpark Vadehavet slipper, tager Naturpark Vesterhavet over. Ruten fortsætter langs kystlinjen til et nyt landskab i form af hedelandskab og klitplantager gennem et stort fuglebeskyttelsesområde og et område præget af kulturhistorie med fiskerbyer, badehoteller, redningsstationer m.m.

På hesteryg

Den store, fredelige natur i klitplantagerne og på strandene er anledning til mange enestående naturoplevelser på hesteryg. Der ligger en del hesteudlejninger i områder, hvor der kan lejes heste til turridding, og der er flere afmærkede ridestier i naturparken, men der er også gode parkeringsforhold på udvalgte steder, hvis man ønsker at medbringe sin egen hest.

Sportskonkurrencer

Hvert år afholdes det store North Sea Beach Marathon med startpunkt på Vejers Strand. Der er mange nationale og internationale deltagere i løbet, og vejret er afgørende for dets sværhedsgrad. I naturparkområdet er der derudover mange gode distancer til løbere.

De lokale cykelklubber afvikler regelmæssigt mountainbikeløb i Bordrup og Blåbjerg Plantage med deltagere fra hele landet. Løbene arrangeres primært efterår, vinter og tidligt forår.

Bilture

Naturpark Vesterhavet er et stort område at færdes i, og afstanden mellem byerne er store. Bilisterne inspireres til at komme ud i naturen på Margueritrueten, som går igennem Naturpark Vesterhavet fra Oksbøl langs Filsø til Nymindegab.

Udsigtssteder

Der er flere udsigtssteder under etablering især omkring Filsø. I umiddelbar nærhed af udsigtsstederne kan man spise sin medbragte mad ved grillpladserne med borde og bænke samtidig med, at man har mulighed for at nyde omgivelserne.

Blåbjerg er områdets højeste punkt med 64 meter over havet. Her er en god udsigt over plantagen ud til havet, og Filsø kan også ses herfra.

Gråmulbjerg ligger i Kærgård Plantage og er en 30 meter høj klit, hvorfra der er en flot udsigt over hele området. Herfra kan man kigge ud over et uforstyrret klitlandskab mod stranden og Vesterhavet. Mod øst ses indlandet med skov- og søområder. Er man heldig kan man opleve en kronhjørterudel i klitterne.

Ved Nymindegab kan man fra udsigtsstedet se ud over Gammelgab, klitterne og Vesterhavet på den anden side. Herfra kan man ofte iagttage fiskeørne, der søger efter føde.

Naturobservationer

Området har mange gæster, som besøger naturparken for at iagttage natur, dyr og fugle. Området er et af landets fuglerigeste med såvel ynglefugle som store flokke af trækfugle, og der er flere udsigtssteder og fugletårne i området. Siden 2012 er der stor interesse for Filsø og dyrelivet omkring den nye sø.

Ved Blåvand Naturcenter og Blåvandshuk Fyr kan man opleve trækfuglene, når de migrerer i foråret og efteråret. Her er mange fuglekiggere. Fra klitterne kan man være heldig at se sæler ligge på sandbankerne eller trækfuglen sule dykke efter fisk.

Mange gør holdt ved den gamle kystskrænt ved Grærup Langsø for at iagttage store flokke af kronvildt, som græsser på engene ved solnedgang. Kystskrænten er et af de bedste udsigtspunkter for observation af vildtlevende kronvildt her i landet. Bestanden af kronvildt er Danmarks største, og forårsbestanden vurderes til cirka 1200 kronvildt.

Aktiviteter for børn

Forsvaret har én gang om året Åben Hede, som er velbesøgt af især børnefamilier. Til arrangementet kan man høre kanonerne, når de bliver affyret og se en kampvogn indefra.

Hundeskove

Der er indrettet flere skove til de firbenede venner i Naturpark Vesterhavet. Den største er den 20 hektar store, velbesøgte hundeskov i Ål Plantage. Også Nyminde og Oksby hundeskove er populære blandt områdets gæster.

Bålpladser, legepladser og primitiv overnatning

Bålhuset Oktagonen og den primitive overnatningsplads ved Blochsgård i Kærgård Klitplantage er velbenyttede. Bålhuset ligger mellem Grærup Langsø og Filsø, hvor der begge steder er rige muligheder for at opleve dyrelivet på nært hold.

I Vrøgum Plantage ligger Ballonparken, der er et rekreativt område med legeplads, overdækket grillplads med borde og bænke og toilet. Parken er velbesøgt især i sommerhalvåret af både familier og områdets institutioner.

I Oksby er der indrettet en skovlegeplads, hvor børn kan tumle frit.

Fårehuset forbedres i planperioden som madpakkehus og som observations-skjul for jagttagelser af krondyrene.

Det er desuden planen også at bygge et observations-skjul ved Flomfennen i den nordlige del af plantagen. I Ål Plantage er skoven velbenyttet af især lokale borgere, men også af turister bl.a. i forbindelse med interessen omkring flygtningelejren. Der er hundeskov, naturlegeplads og en økobase med bålsted, borde, bænke og shelter.

Jagt og fiskeri

Der er i naturparken en langvarig tradition for jagt af kronvildt, og jagten har en stor betydning for området. Det er både store som små lodsejere, der har interesse for jagt, og der arrangeres flere betalingsjagter i området. Lystfiskere kan fiske i Søvig Bæk og Grærup Fiskesø, som er etablerede lystfiskersteder. Desuden er der også gode forhold for brændingsfiskeri i Vesterhavet.

Målsætninger for forbedring af mulighederne for friluftsliv og for at opleve naturen

- At sikre adgangsforholdene til de forskellige observationssteder, strandene og fredede steder
- At forbedre mulighederne for naturoplevelser
- At lette adgangen for gæster til naturparkens kultur- og naturhistorie
- At etablere flere faciliteter for børn, som øger deres interesse for friluftsliv, natur og kulturhistorie
- At etablere en grejbank
- At forbedre skiltningen i naturparkområdet
- At fortsætte samarbejdet om kortlægning af motionsruter, bålpladser m.v.
- At kortlægge strandbrugen med henblik på anbefaling til gæsternes strandbrug

Sektionering

Interessen for friluftsliv er stigende og udfoldelsen af nogle aktiviteter belaster i stigende grad naturen. De mange gæster gør, at der kan opstå konfliktsituationer, hvor flere oplever problemer med f.eks. løse hunde, affald og bilkørsel på stranden. Plads til ro og stille fordybelse og mere actionprægede aktiviteter bør kunne finde sted adskilt fra hinanden.

Der kan arbejdes med sektionering af de enkelte strandområder med en anbefaling for enkelte aktiviteter og med periodevis tilgængelighed. Færdslen skal kanaliseres hen til områder, hvor en øget færdsel kan håndteres, medens mere sårbare områder skal friholdes. Nu og fremtiden stiller således større krav til planlægning og forvaltning af friluftslivet. Områdets ganske særlige muligheder for, at man kan opleve mennesketomme, øde strækninger i den store natur er en uerstattelig kvalitet, der i fremtiden kan blive yderligere efterspurgt. Der skal derfor værnes om denne særlige kvalitet, som er bærende for naturparkens attraktivitet.

FORMIDLING

Naturformidling

Naturformidlingen ved Naturpark Vesterhavet foretages af naturvejledere og private turudbydere. De to største aktører af guidede naturture er de selv-ejende institutioner Museet for Varde By og Omegn og NaturKulturVarde samt Naturstyrelsen. Derudover er der en række private aktører, som arrangerer guidede ture. Det er blandt andet Dansk Ornitologisk Forening, Danmarks Naturfredningsforening, Dansk Vandrelaug og private turudbydere.

Naturformidlingen er geografisk placeret rundt i hele naturparkområdet, og der er talrige muligheder for at komme på tur. Størstedelen af turene er på dansk, og udvalgte ture findes også på tysk. Guidede ture på engelsk skal på nuværende tidspunkt bestilles.

Ved Blåvand Naturcenter er der en udstilling om områdets dyreliv, og i både Blåvand Museum og Nymindegab Museum er der udstillinger om landskabet, enen og forholdet mellem menneske og natur.

Forsvaret afholder "Åben hede" arrangementer, hvor naturen og aktiviteter på Forsvarets arealer formidles. Forsvaret tilbyder et par gange om året en guidet bustur på deres egne arealer, som offentligheden normalt ikke har adgang til. På turen formidles Forsvarets aktiviteter og naturpleje samt områdets historie.

Kulturhistorisk formidling

Den kulturhistoriske formidling bliver hovedsageligt varetaget af Museet for Varde By og Omegn, som har fem udstillinger i naturparken: Nymindegab Museum, Redningsbådsmuseum i Nymindegab, Blåvand Museum, Redningsbådsstation Blåvand og Tirpitz-Stillingen. Fra disse udstillinger tilbydes der guidede ture i hele naturparken.

Museet for Varde By og Omegn og Naturstyrelsen har i samarbejdet lavet noget kulturhistorisk formidling om flygtningelejren i Oksbøl.

Øvrige aktører tilbyder også kulturhistoriske formidlingsture bl.a. ved Filsø og Blåvandshuk.

Ta' på tur

De guidede ture på natur- og kulturområder er populære, og der tilbydes guidede ture med f.eks. bunkersture, fuglemærkning, indsamling af spiselige bær og svampe. Desuden er der flere private aktører, som blandt andet tilbyder ravsamling, ture til kirker, Vrøgum Kær, Filsø, De vilde Blomsters Dag, bilture, Natravns Skyggedans i mørket, Naturbussen m.fl.

Du kan finde turene i Ta' på tur eller på www.naturparkvesterhavet.dk

Målsætning for formidling i og af Naturpark Vesterhavet

Digital formidling

Varde Kommune arbejder fra 2013 på det treårige pilotprojekt Fortællinger i Naturpark Vesterhavet inden for digital formidling af natur- og kulturhistorie. Projektets samarbejdspartnere er lokale aktører og Friluftsrådet. Projektet skal give gæster bedre og nemmere adgang til områdets unikke naturfortællinger og kulturhistorie. Projektet er støttet af Nordea-fonden og Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikterne.

Kortmateriale

Udgivelse af en guide/kortmateriale for naturparkområdet, som formidler områdets natur, kultur, friluftsliv og oplevelsesmuligheder til borgere og gæster.

Hjemmeside

Aktiviteter og nyheder samles på Naturpark Vesterhavets hjemmeside. Dermed sikres, at information bliver let tilgængelig for den besøgende, der via hjemmesiden kan søge viden om aktiviteter, som de er interesserede i. Hjemmesiden skal desuden anvendes til formidlingen af Naturpark Vesterhavet til interesserede, pressen, m.v. Hjemmesiden vil være tilgængelig på dansk, tysk og engelsk.

Markedsføring

Der gøres en stor indsats for at markedsføre Naturpark Vesterhavet bl.a. igennem turismeerhvervet i Region Syddanmark og lokalt i området. På tysk hedder naturparken Naturpark Dänische Nordsee og på engelsk Danish North Sea Nature Park.

Netværk for formidlere

I dag afholder flere forskellige virksomheder formidlingsture i Naturpark Vesterhavet, herunder Naturstyrelsen, NaturKulturVarde, Museet for Varde By og Omegn. Herudover findes der private aktører, som også tilbyder formidlingsture i naturparkområdet.

Der etableres et formidlernetværk/-forum under Naturpark Vesterhavet, hvor formidlere har mulighed for at møde hinanden og blive orienteret om nye tiltag i naturparken.

Her kan lodsejere ligeledes formidle tiltag på deres arealer. F.eks. stillezoner, nye græsningsinitiativer, driftsplaner m.v.

På lang sigt

Undervisningsportal

Det er målsætningen, at Naturpark Vesterhavet får egen undervisningsportal. Portalen skal være en platform for formidling af natur- og kulturhistoriske emner. Ydermere skal portalen også bruges i forbindelse med opslag af større projekter målrettet de ældste klasser i folkeskolen og gymnasiet.

Med tiden kan der hentes undervisningsmateriale for børn i dagplejealderen, børnehaver, skoler og gymnasiealderen. Undervisningsportalen skal være et tilbud til pædagoger, lærere mv.

Ydermere kan indtænkes muligheden for et undervisningskatalog, så en skoleklasse eksempelvis kan adoptere et område og følge det lige fra de små klasser til de største klasser.

Fortællinger i Naturpark Vesterhavet

Naturpark Vesterhavet rummer et hav af fortællinger om natur og kulturhistorie. Om livet ved Vestkysten, om bunkeranlæg og tyske flygtninge, om krondyr, fugletræk og den genskabte Filsø - og snart vil alle historierne blive fortalt ude i naturen på eksempelvis Den Spiselige Sti med fokus på lokale råvarer og urter i naturen, eller på Malerstien, som tager dig med tilbage til malerkolonien i Nymindegab.

Naturparken er fyldt med spændende historier, men nogle er skjulte, og andre får man kun, hvis man tager på en guidet tur. Nu skal man kunne få alle historierne

ude på stedet, og lige når det passer ind i den enkeltes program. Der er åbent 24 timer i døgnet året rundt, og i Naturparken åbnes døren til en anden virkelighed, når en vandretur i skoven med få greb gøres til en tur gennem en flygtningelejr i 1946 eller en vikingelandsby.

Projektets samarbejdspartnere er blandt andet NaturKulturVarde, Naturstyrelsen, Varde og Omegns Museum, Naturparkrådet, Friluftsrådet, Aage V. Jensen Naturfond og Varde Erhvervs- og Turistråd, samt de lokale udviklingsråd. Partnerne vil sikre lokal opbakning og bidrage til projektet med deres kernekompetencer.

TURISME

Vesterhavet er kendt for sin alsidighed; den ene dag blid og rolig, og den næste rå og farefuld. Havets brusen kan virke frygtindgydende, men samtidig fascinerende og stemningsfyldt. Vesterhavet har igennem tiderne haft en stor tiltrækningskraft på mennesket, og i de sidste 100 år har turismen har fyldt meget i området.

Beskrivelse af den eksisterende turisme i naturparken

Den jyske vestkyst er forsat et populært feriemål. I 2010 var der knap 3,3 millioner kommercielle overnatninger i Varde Kommune.

Feriehuse er den primære overnatningsform, og størstedelen af de 8.080 feriehus i Varde Kommune ligger inden for naturparkområdet. Turisternes samlede forbrug udgør mere end 1,5 milliarder kr. De tyske og danske gæster står for henholdsvis 54 og 38 procent af forbruget, mens norske, hollandske og svenske turister udgør en lille del af de besøgende i området. Ifølge VisitDenmark er det primært børnefamilier, der besøger Danmark, nemlig 54%, og 39% er voksne over 40 år uden børn.

Turisterne, og den omsætning de skaber, har forholdsvis stor betydning for Varde Kommune og for naturparkområdet. Som det fremgår af tabellen ovenfor udgør den turismeskabte beskæftigelse 9,1 procent af den samlede beskæftigelse i kommunen, og den turismeskabte værditilvækst udgør mere end 9,9 procent af kommunens samlede værditilvækst. Turismen skaber en ikke uvæsentlig del af det samlede skatteprovenu i kommunen. De mange turistbesøg i området betyder også, at man oplever et forholdsvis højt serviceniveau i området, hvad angår bospising, detailhandel og muligheder for shopping, hvilket er til glæde for både turister og borgere i området. Turismen har også medvirket til, at området byder på en lang række oplevelser som f.eks. rideture på strand og i skov, guidede naturture,

pakkeferie på cykel, lokale producenter af kvalitetsfødevarer og spisesteder, som arbejder med udvikling og salg af områdets kvalitetsfødevarer og unikke spiseoplevelser.

Overnatninger

Feriehuse er den mest betydelige overnatningsform i området. Ser man på feriehusovernatninger fordelt på kommuneniveau, er Varde Kommune sammen med Ringkøbing-Skjern Kommune dominerende. I 2011 var der cirka 2,4 millioner feriehusovernatninger i Varde Kommune, hvilket svarer til 16 procent af det samlede antal feriehusovernatninger i Danmark.

Varde er landets største campingkommune med cirka 700.000 overnatninger i 2011, hvilket svarer til 6 procent af det samlede antal campingovernatninger i Danmark. Der er flere større campingpladser i området, blandt andet en 5-stjernet campingplads, hvor 308.274 af overnatningerne i 2011 er udenlandske gæster, hovedsageligt fra Tyskland.

Der er stor tilfredshed med opholdet blandt de turister, som besøger området. En gæsteundersøgelse fra Blåvand viser, at 84 procent er meget tilfredse med opholdet, og at 10 procent er nogenlunde tilfredse. Undersøgelsen viser også, at området er præget af et stort antal genbesøg. Cirka 82 procent af de besøgende har været her inden for de seneste fem år.

Turisternes rejsemotiver

De fleste turister angiver naturen som et af motiverne for at rejse til Danmark. Naturens betydning varierer afhængig af nationalitet. Undersøgelser viser, at naturen er mest vigtig for tyskere og hollændere. Naturen er særligt vigtig for feriehugæsterne. Som det fremgår af den følgende tabel fra VisitDenmark er naturoplevelser et vigtigt rejsemotiv for 89 procent af feriehugæsterne.

Strand, kyst og hav er det vigtigste rejsemotiv for feriehugæsterne, hvilket kan indebære et betydeligt slid på sårbare naturtyper i området. Hos de forskellige institutioner og grundejerforeninger er der fokus på sliddet af den sårbare natur, og der gøres et stort arbejde for at informere herom og sikre særdeles udsatte steder.

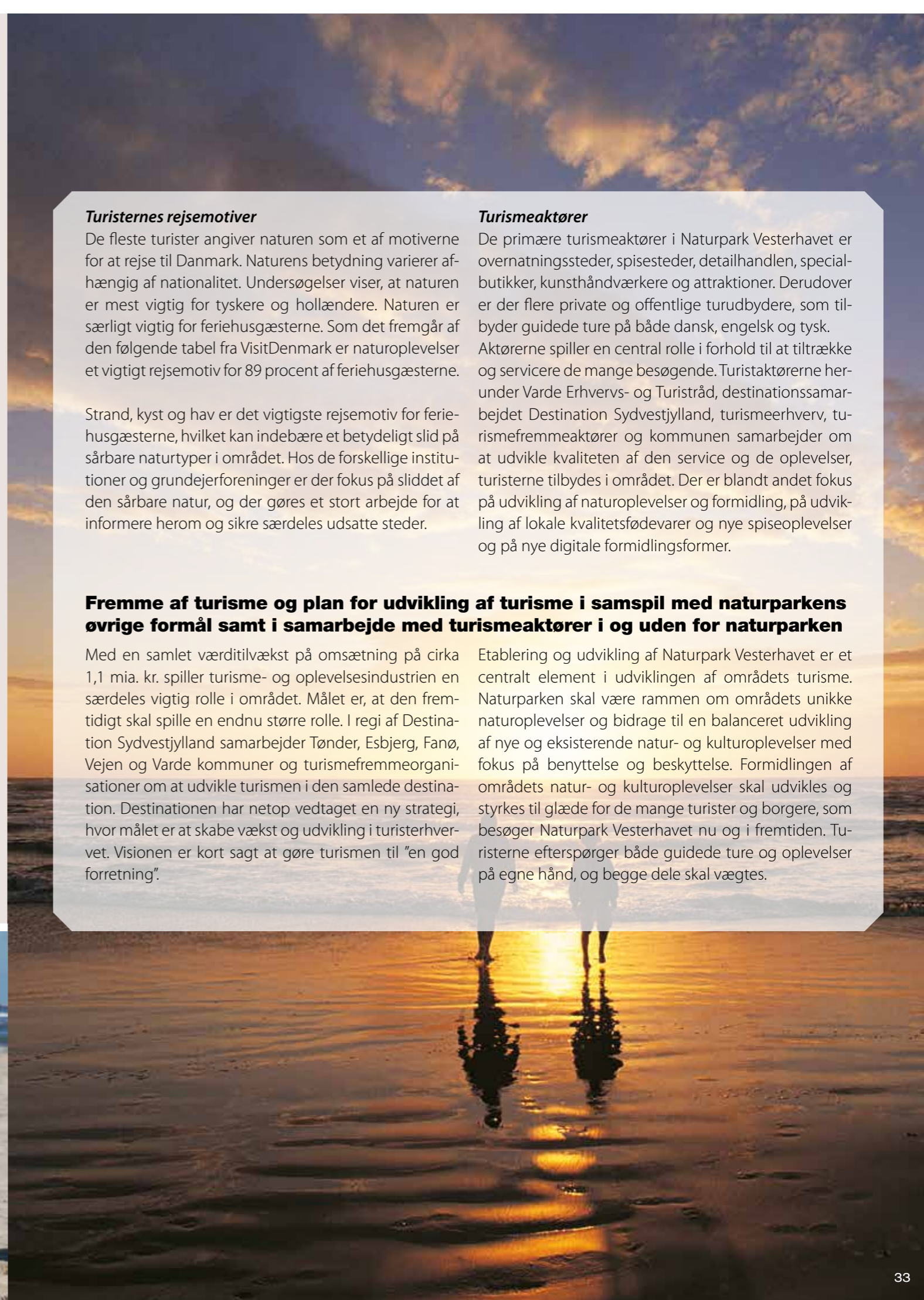
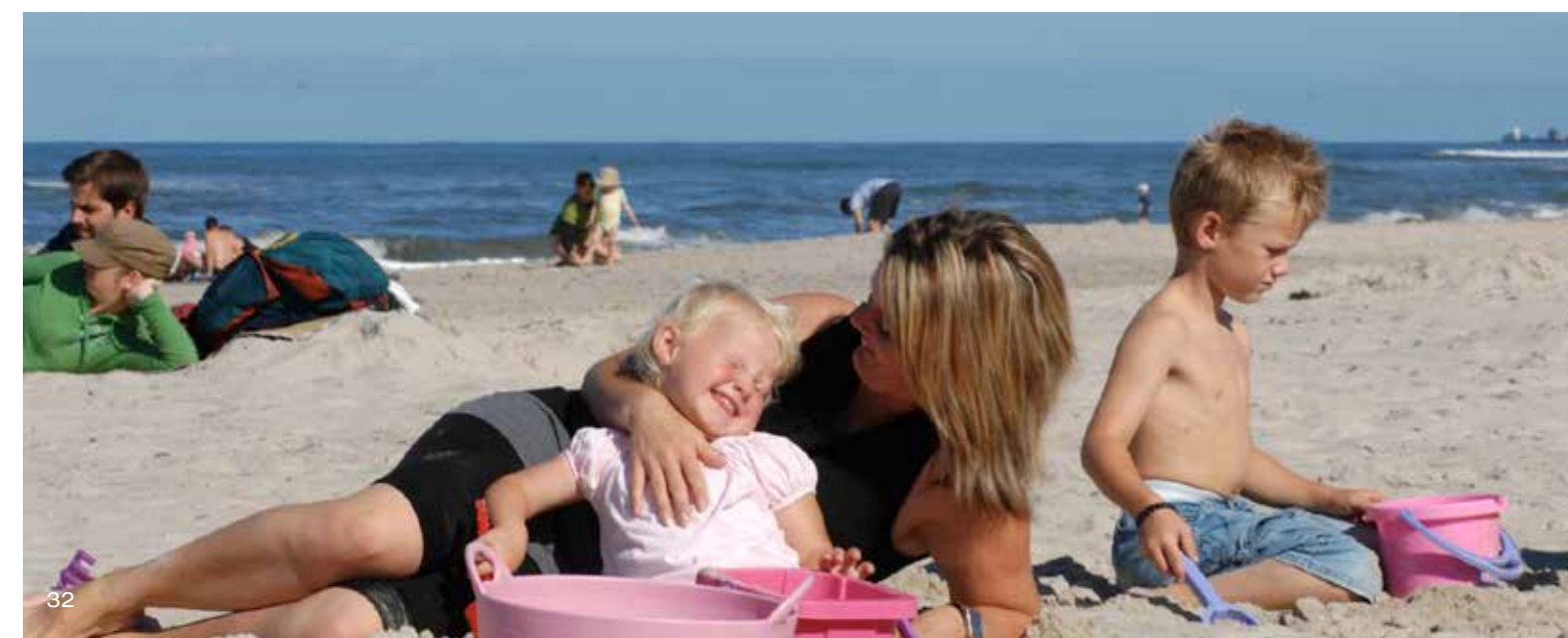
Turismeaktører

De primære turismeaktører i Naturpark Vesterhavet er overnatningssteder, spisesteder, detailhandlen, specialbutikker, kunsthåndværkere og attraktioner. Derudover er der flere private og offentlige turudbydere, som tilbyder guidede ture på både dansk, engelsk og tysk. Aktørerne spiller en central rolle i forhold til at tiltrække og servicere de mange besøgende. Turistaktørerne herunder Varde Erhvervs- og Turistråd, destinationssamarbejdet Destination Sydvestjylland, turismeerhverv, turismefremmeaktører og kommunen samarbejder om at udvikle kvaliteten af den service og de oplevelser, turisterne tilbydes i området. Der er blandt andet fokus på udvikling af naturoplevelser og formidling, på udvikling af lokale kvalitetsfødevarer og nye spiseoplevelser og på nye digitale formidlingsformer.

Fremme af turisme og plan for udvikling af turisme i samspil med naturparkens øvrige formål samt i samarbejde med turismeaktører i og uden for naturparken

Med en samlet værditilvækst på omsætning på cirka 1,1 mia. kr. spiller turisme- og oplevelsesindustrien en særdeles vigtig rolle i området. Målet er, at den fremtidigt skal spille en endnu større rolle. I regi af Destination Sydvestjylland samarbejder Tønder, Esbjerg, Fanø, Vejen og Varde kommuner og turismefremmeorganisationer om at udvikle turismen i den samlede destination. Destinationen har netop vedtaget en ny strategi, hvor målet er at skabe vækst og udvikling i turisterhvervet. Visionen er kort sagt at gøre turismen til "en god forretning".

Etablering og udvikling af Naturpark Vesterhavet er et centralt element i udviklingen af områdets turisme. Naturparken skal være rammen om områdets unikke naturoplevelser og bidrage til en balanceret udvikling af nye og eksisterende natur- og kulturoplevelser med fokus på benyttelse og beskyttelse. Formidlingen af områdets natur- og kulturoplevelser skal udvikles og styrkes til glæde for de mange turister og borgere, som besøger Naturpark Vesterhavet nu og i fremtiden. Turisterne efterspørger både guidede ture og oplevelser på egne hånd, og begge dele skal vægtes.

Udviklingstiltag og projekter

Der er flere turismefremmende projekter og udviklingstiltag i støbeskeen for naturparkområdet. Nogle af projekterne kører på tværs af flere kommuner, mens andre projekter er direkte fokuseret på Naturpark Vesterhavet.

Der er tale om projekter, som har forskellige målgrupper blandt andet gastro-turister, natur- og kulturformidling, cykelturister og udviklingen af særlige feriesteder. I oversigten nedenfor beskrives de forskellige projekter og tiltag kort.

Projekt	Projektejer	Formål og fokus	Involverede
Destination Sydvestjylland – Samarbejdsformer for succes	Destination Sydvestjylland/ Sydvestjysk Udviklingsforum	Udvikling af Destination Sydvestjylland hen imod en forretningsorienteret organisation, der understøtter indtjening og vækst i turismeerhvervet gennem organisations- og forretningsudvikling, Udvikling af fremtidens turismeservice og målrettet online kommunikation, salg, PR og markedsføringskoncepter	Turisterhverv i de fem kommuner, de fem turismefremmeorganisationer
Naturen til bords	Varde Erhvervs- og Turistråd	Udvikling af lokale kvalitetsfødevarer og nye spiseoplevelser gennem netværksdannelse, uddannelsesforløb og udviklingstiltag	Sydvestjysk Fødevarenetværk – fødevareproducenter og turismevirksomheder i det sydvestjyske område
Digital oplevelsesformidling	Destination Sydvestjylland/ Sydvestjysk Udviklingsforum	Fokus på at mindske afstanden mellem udbydere af turismeprodukter og nuværende og kommende turister gennem brug af ny digital teknologi. Projektet skal kortlægge nye digitale muligheder inden for oplevelsesformidling samt målgruppernes kendskab til, ønsker til og brug af ny digital teknologi. Der skal udvikles en strategi for anvendelse af digital markedsføring i området.	Turisterhvervet i de fem sydvestjyske kommuner
Museumscenter Blåvand	Museet for Varde By og Omegn	Ombygning af Tirpitz-bunkeren til et nyt storslået museumscenter med moderne arkitektur.	
Særlige feriesteder	Videncenter for Kystturisme	Projektet har fokus på udviklingen af kystturisme på 20 udvalgte feriesteder. Blåvand og Henne Strand, som begge ligger i Naturpark Vesterhavet, er blandt de 20 udvalgte kystbyer og indgår i projektet	Turisterhverv og aktører i Blåvand og Henne Strand
Fortællinger i Naturpark Vesterhavet	Varde Kommune	Naturpark Vesterhavet rummer et hav af fortællinger om natur og kulturhistorie. Om livet ved Vestkysten, om bunkeranlæg og tyske flygtninge, om kronstyr, fugletræk og den genskabte Filsø - og snart vil alle historierne blive fortalt ude i naturen på eksempelvis Den Spiselige Sti med fokus på lokale råvarer og urter i naturen, eller på Malerstien, som tager dig med tilbage til malerkolonien i Nymindegab.	Varde Kommune, Museet for Varde By og Omegn, NaturKulturVarde, udviklingsrådene, Varde Erhvervs- og Turistråd m.fl. Projektet er støttet af Norda-fonden og Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikterne.
Powered by Cycling	Destination Sydvestjylland og Dansk Cyklistforbund	Panorama har til formål at tilføje nyt indhold - gode oplevelser på cykel - til den traditionelle kystturisme og derigennem medvirke til økonomisk vækst i kystområderne. Panorama etablerer 17 sløjferuter af overkommelig længde på de to kystcykelruter.	
Feel like	Danske Destinationer og Destination Sydvestjylland	Danske Destinationer arbejder i 2012-2014 på udviklingen af en platform med en ny banebrydende søgefunktion, som sammensætter et individuelt menukort over oplevelser og aktiviteter ud fra gæsternes humør, følelser og sindsstemninger i moods i søgefunktionen.	

Målsætning for at styrke turismen

Som beskrevet ovenfor er der iværksat flere projekter, som vil gavne turismen i Naturpark Vesterhavet. Projekterne er iværksat fra 2012 og afsluttes løbende. Enkelte projekter er forankret i naturparkens organisation, mens andre er udsprunget fra virksomheder i naturparkområdet eller i turismeorganisationerne. Fællesnævneren for projekterne er, at de skaber nye faciliteter i naturparkområdet, herunder større tilgængelighed af informationsmateriale og forbedring af mulighederne for at komme ud i naturen.

- Der er planlagt en fysisk udbygning af stisystemet, som vil tiltrække turister og styrke mulighederne for friluftsliv og aktiviteter. Her tænkes især på Panorama og Fortællinger i Naturpark Vesterhavet.
- I 2013 udgives et fysisk kortmateriale, hvor oplevelsesmuligheder er optegnet. Også begrænsninger som fredede områder vil fremgå af kortmaterialet, ligesom der på bagsiden vil være baderåd, tips om oplevelser m.m.
- Der gøres en fokuseret indsats på at forbedre Naturpark Vesterhavets hjemmeside, som formidler områdets værdier og muligheder. Hjemmesiden gøres tilgængelig på dansk, tysk og engelsk og vil med tiden blive et naturligt sted at søge informationer om naturparkområdet. Desuden kobles Naturpark Vesterhavet med www.visitwestdenmark.com og www.sydvestjylland.com, hvor især internationale turister finder informationer om aktiviteter og tilbud før deres besøg i området.
- Et flertal af strandene i Naturpark Vesterhavet har Blå Flag, og badesikkerhed og rene strande har generelt en stor betydning for områdets gæster. Derfor gøres der en ekstra indsats i forhold til at informere om strandene og de nye strandnummereringsskilte, som anvendes til nødopkald, ligesom der kommer mere information om revlehuller og de generelle baderegler.
- Turisternes benyttelse af naturen koordineres, således naturparken får den optimale balancegang mellem benyttelse og beskyttelse af natur- og kulturværdierne. Desuden vil informationen være medvirkende til at værne om naturparkens dyre- og fugleliv.
- Udvikling af formidlingsture med vidensindhold til borgere og udenlandske gæster er fortsat et indsatsområde. Desuden vil der fremadrettet blive fokuseret på nye segmenter. Destination Sydvestjylland og Varde Kommunes turismestrategi retter begge deres fokus på at videreudvikle markedet og at tilpasse tilbuddene til efterspørgslen. Her tænkes eksempelvis på at koble arrangementer i en pakkerejse, eksempelvis Brunst og Brøl eller Grå Sol med overnatning eller en aktiv weekend kombineret med overnatning. Tilbudspakkerne skal udvikles, således de tiltrækker målgrupperne inden for forskellige segmenter.

ERHVERV

Beskrivelse af de primære erhverv i Naturpark Vesterhavet

Det primære erhverv i Naturpark Vesterhavet er turisterhvervet. Der har tidligere ligget et stort landbrugsareal i form af Filsø Avlsgård, men efter at arealerne er opkøbt af Aage V. Jensen Naturfond, er området ved at blive reetableret som søområde.

Skovdrift

Naturstyrelsen har gennem de senere år ændret formålene for forvaltning af de store plantager. De forvaltes mere efter naturnære driftsprincipper og under stor hensyntagen til de mange skovgæster. Der indplantes mere løvtræ, der vil være egnet til god selvforyngelse og der opbygges dermed mere blandingskov, der i højere grad tilgodeser dyre- og plantelivet.

Skoven dyrkes som andre statsskove som certificerede naturskove. Som en del af certificeringen arbejdes der målrettet med de rekreative forhold og en publikumsstrategi for de enkelte områder.

Landbruget

Generelt er der få landbrug i naturparkområdet på grund af det store øvelsesterræn, plantagerne og fredede områder. Der findes dog enkelte større produktionslandbrug især i den nordøstlige del. Der er flere større svine- og kvægbrug med lidt planteavl, og enkelte stutier og hesteudlejninger.

Langs Filsøvej ligger der nogle mindre gårde, hvor enkelte har dyrehold. Der er på arealerne derudover store jagtinteresser. Med salget af Filsø Gods til Aage V. Jensen Naturfond er den intensive landbrugsdrift af arealerne ophørt. I stedet er Filsø blevet genetableret og Filsø Hede afgræsses af kvæg med henblik på naturpleje af arealerne. Især i den sydlige del ved Ho, ved Oksbøl og i området syd for Nymindestrømmen afgræsses de englignende naturarealer langs kystlinjen, ved nogle søer og den gamle kystkrænt af kvæg. Siden begyndelsen af 2013 er der fåehold på digerne mellem klitterne ved Nymindegab.

Der sker i kraft af det store naturområdes herlighedsværdi en øget bosætning af mennesker med interesse i at dyrke flere lokale produkter som økologiske brug. Henne Kirkeby Kro har etableret en besøgs køkkenhave på fire hektar, som delvist skal forsyne køkkenet med de vigtigste urter og grøntsager dyrket i den magre jord tæt på kysten.

Restaurationer

Restaurationsbranchen lever i bedste velgående i naturparken og der er flere restauratører i og omkring naturparken, hvis fokus er på forædling og udnyttelse af det lokale råvaregrundlag og udtrykker naturlige værdier, renhed, friskhed, velsmag og etik.

Fødevarer-netværket Sydvestjyske Smagsoplevelser er sammen med lokale gourmetrestauranter og deres kokke en kraftfuld eksponent for Naturen til Bords-begrebet: At vi skal spise mere mad fra de vilde landskaber i nærområdet og tættere på sæsonen, samtidig skal de kulinariske oplevelser gerne beriges med oplevelser i naturlandskabet.

Kunsthåndværk og specialiteter

I Naturpark Vesterhavet er der talrige kunsthåndværkere med værksteder, der også fungerer som gallerier. Det er kunsthåndværk inden for keramik, sten, malerier, glaspustning, strik, rav, smykker og beklædning, der er repræsenteret i området.

Der er rige traditioner for fremstilling og salg af lokale, hjemmelavede produkter. Fødevarerproduktionen i området sker med fokus på naturen, ofte som egentlig naturpleje, og naturens spisekammer er her rigt og varieret. Der er et tæt samspil mellem naturen, avlere, håndværksfødevarerproducenter og restauratører. Producenterne har derudover specialiseret sig i hjemmelavede gourmetprodukter som eksempelvis marmelade, honning, snaps, øl og pickles. Desuden bliver der forhandlet naturplejekød fra Galloway stude, der er udsat af Naturstyrelsen til at holde den invasive art glansbladet hæg nede i naturparken.

Naturstyrelsen sælger krondyrvildt fra et slagte-/kølehus i naturparken. Kødet er et efterspurgt produkt, der fint supplerer områdets øvrige lokale gourmetprodukter.

Forsvaret

Skyde- og øvelsesterrænet "Oksbøl" er ejet af Forsvaret, som siden slutningen af 1920'erne har erhvervet sig arealer i området til øvelsesbrug. I dag er terrænet sammenlagt 6.370 hektar, hvoraf 5.765 hektar er udpeget som Natura 2000-areal.

Der er årligt cirka 310 aktivitetsdage i terrænet, hvoraf 210 dage er skarpskydning på Kallesmærsk Hede. Øvelserne udgør en vigtig del af forsvarets nødvendige og lovbundne uddannelse. De militære aktiviteter skal derfor kunne foregå uhindret. Forsvarets opgave i de internationale missioner kræver træning i udvidet grad, og der er derfor indgået aftale med Naturstyrelsen om, at klitplantagerne kan inddrages i øvelserne. Forsvarets arealer er offentligt tilgængelige, når der ikke holdes øvelser.

Turismeerhverv

Med en samlet omsætning på 1,5 mia. kr., 4,5 mio. overnatninger samt 2.000 direkte og afledte job er kystturismen vigtig for Varde Kommune. Kystområderne ved Naturpark Vesterhavet med de betydelige kystdestinationer Blåvand, Vejers, Henne, og Nymindegab/Houstrup danner rammen for de mange ferierende gæster i de over 8.000 feriehus, 13 campingpladser, to feriecentre, to badhoteller, to kroer og tre vandrerhjem.

Tæt på 70 procent af kystturisterne motiveres af naturoplevelser og strand, kyst og hav. Naturen er således det absolut vigtigste rejsemotiv for landsdelens gæster efterfulgt af gode overnatningssteder. Således er en god profilering og formidling af naturens muligheder af stor betydning for udviklingen af turismeerhvervet.

Øvrige erhverv

Der er flere forskellige typer mindre erhverv i naturparken. Det er typisk erhverv, som til dels er sæsonpræget og har deres hovedindtægt i forårs- og sommermånedene. Det er blandt andet formidling, hesteudlejning, udlejning af surfudstyr, cykeludlejning, minigolf, m.fl. Eksempler på øvrige erhverv, som ikke er sæsonpræget, er wellness og badelande.

Beskrivelse af hvordan de primære erhverv kan medvirke til at understøtte målsætningerne med Naturpark Vesterhavet

- Større profilering af egnsspecialiteter. Lokale produkter, kunstoplevelser og kvalitetsoplevelser efterspørges i stigende grad
- Oprettelse af naturparkpartnerskaber i samarbejde med Sydvestjyske Smagsoplevelser, hvor lokale producenter og restauratører kan gå med i et partnerskab og derved co-brande sig med Naturpark Vesterhavet
- Udvikling af nye kulinariske naturoplevelser og afprøvning af nye spiseoplevelseskoncepter i regi af "Naturen til bords" og i samarbejde med Sydvestjyske Smagsoplevelser.
- Udvikling og afvikling af ture og arrangementer med fokus på naturens spisekammer, som svampeture, snapsiture, kronvildtture m.fl.
- Øget profilering, storytelling og produktudvikling af naturplejeprodukter. Koncept for naturkød fra Naturpark Vesterhavet som bygger på en troværdig relation mellem den natureffekt, som produktionen af kødet har forårsaget, og den specielle kødkvalitet.

